

LUNDS UNIVERSITET
Centrum för teologi och religionsvetenskap
Uppsats i praktisk teologi, KRU 085, 10 p
Handledare: Stephan Borgehammar
Examinator: Stephan Borgehammar
Att framläggas 2007-06-07

EMERGING CHURCH

**- en missionerande gemenskap
i en postmodern tid**

Göran Landgren
Västgöta nation

INNEHÅLLS FÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
2. EMERGING CHURCH –VAD ÄR DET?	6
2.1. Begreppet Emerging Church	6
2.2. Begreppet Emergent Village	7
3. BAKGRUNDSFAKTORER	8
3.1.1. Inledning	8
3.2. Den evangelikala bakgrunden	9
3.2.1. Emerging Churches och evangelikalismen	9
3.2.2. Evangelikalismen	10
3.2.3. Definition av evangelikal	11
3.2.4. Den evangelikala historien i Nordamerika under 1900-talet.....	11
3.3. Kulturskifte.....	12
3.3.1. Inledning.....	12
3.3.2. Olika generationer	13
3.3.3. Uppgårelsen med det moderna.....	13
3.3.4. Synen på postmodernismen.....	14
3.3.5. Kyrkornas marginalisering	16
3.3.6. Liminalitet	16
3.3.7. Skillnaden mellan kyrkan i England och USA.....	16
3.3.8. Liquid Church	17
3.4.1. Church Growthrörelsen	19
3.5.1. The Gospel and Our Culture (GOC)	20
3.6.1. Willow Creek och sökarkyrkorna	21
3.7.1. Mission-Shaped Church (MSC)	22
4. EMERGING CHURCHS KRITIK AV SIN EVANGELIKALA BAKGRUND	23
4.1.1. Inledning.....	23
4.2. Sammanfattning av Emerging Churchs kritik av sin evangelikala kontext	23
5. NÅGRA FÖRETRÄDARE FÖR EMERGING CHURCH OCH DERAS PRAKTIKER	24
5.1.1. Inledning.....	24
5.2. Brian McLaren	24

5.2.1. Bakgrund	24
5.2.2. Vad är det han reagerar mot?	25
5.2.3. Brian McLarens teologi.....	26
5.3. Dan Kimball	27
5.3.1. Bakgrund	27
5.3.2. Dan Kimballs kritik.....	27
5.3.3. Dan Kimballs teologi	28
5.3.4. Dan Kimballs praktik	30
5.4. Karen Ward	31
5.4.1. Bakgrund	31
5.4.2. Karen Wards ärende	31
5.4.3. Karen Wards teologi.....	31
5.4.4. Karen Wards praktik	33
5.5. Ben Edson	34
5.5.1. Bakgrund	34
5.5.2. Arbetet med Sanctus1.....	35
5.5.3. Ben Edsons ärende	35
5.5.4. Ben Edsons teologi.....	35
5.5.5. Ben Edsons praktik.....	37
5.6. Kritisk summering.....	38
6. SUMMERING AV EMERGING CHURCH OCH KRITISK DISKUSSION	39
6.1. Konsekvenser inom teologi och praxis	39
6.2. Ett barn av postmodernismen	39
6.3. Ett barn av en evangelikal obalans	40
6.4. En eklektisk kristendomstolkning	40
6.5. Ett evangelikalt uppbrott	41
6.6. Inte en kyrka, men en ecklesiologisk gemenskap	41
6.7. Mission på ett nytt sätt	41
7. AVSLUTNING	42
8. ABSTRACT	43
LITTERATURFÖRTECKNING	45

1. INLEDNING.

”Varför kommer ni inte när det ringer för?”, säger ringaren i Hasse Alfredssons monolog. Det kan vara en upplevelse för många församlingar i Västeuropa i allmänhet och i Sverige i synnerhet. I den situationen blir brottningen kring frågor som sekularisering, hur vi kommunicerar och vad det innebär att vara kyrka viktiga. Emerging Church är en rörelse inom kyrkorna som brottas med denna frågeställning. Den är inte enhetlig, den har funnits sedan sekelskiftet och den har i huvudsak sina rötter i den evangelikala världen. Eftersom företeelsen är relativt ny finns det en mängd artiklar och böcker av varierande kvalitet tillgängligt. Vi ska försöka förstå något av denna rörelse. Det är fr.a. fyra olika frågeställningar jag valt som utgångspunkt för mitt studium. Dessa är:

1. Vad är Emerging Churches (här förkortat EC) och vad kännetecknar dem?
2. Vilken är den andliga och sociologiska kontext ur vilken EC vuxit fram?
3. Vilka är huvudpunkterna i EC:s kritik av modernismen?
4. Vilka konsekvenser får det för utformningen av teologi och pastoral praxis?

Förekomsten av litteratur är egentligen övermäktig. Litteratur, artiklar, internetsidor är legio. För att göra riktig rättvisa åt studiet skulle jag ha behövt göra studiebesök i de olika miljöerna, vilket jag valt att inte göra.

*Wikipedia*artikeln har gett en översikt.¹ Litteraturen har lästs för att få en överblick. Utifrån dessa har jag försökt att se bakgrunden och sedan valt några representativa företrädare. Det har varit viktigt för mig att försöka ge en liten bakgrundsteckning av Emerging Church. De företrädare jag har valt motiverar jag i inledning till avsnitt 5. Jag har inte valt att studera Radical Orthodoxy av flera skäl. Dels hade jag i diskussionen fått ägna mig åt en filosofisk genomgång och jämförelse som inte ryms inom detta arbete och dels går det inte, så vitt jag kunnat se i litteraturen, att påvisa något direkt samband. Av utrymmesskäl har jag valt att inte ge mig in i den omfattande diskussion kring fundamentismen som bl.a. den kanske starkaste kritikern Don Carson engagerat sig i. Jag hade då fått sätta mig in i Stanley Grenz arbeten. Den diskussionen hör nog mer hemma i en undersökning av Emergent Village. När jag sökt företrädare inom EC har jag försökt finna exempel på de tre strömmar som Scott Badyer-Saye anger.² De fyra företrädarna representerar alltså *postevangelikala emergenter*, *evangelikala pragmatister* och *Mainline missionals*.

¹ Wikipedia ”Emerging church movement”. http://wikipedia.org/wiki/Emerging_church_movement.

² Scott Badyer-Saye anger tre olika strömmar. Brian McLaren är Post-Evangelical Emergents. Dan Kimball är en evangelikal pragmatist och Karen Ward och Ben Edson får hänföras till Mainline missionals. Badyer-Saye,

Översikten över de fyra föreläsarna har till syfte att systematisera deras tankar, för att sedan se på deras gudstjänst och predikopraktiker. Systematiseringen föranleder givetvis vän av EC att beteckna mig som en modernist.

Det är tydligt att det finns gemensamma drag och skillnader. Lite ojämnt blir detta avsnitt då det funnits olika tillgång till källor. Dan Kimball och Brian McLaren har skrivit ett flertal böcker. Karen Ward finns refererad utförligt i delar av Gibbs och Bolger, samt i Robert Webbers *Listening to the Beliefs of the Emerging Church*.³ Ben Edson har givit en översikt av Sanctus1 i en artikel och jag har även genom mailväxling med honom fått hjälp att hitta en del information.⁴

De kritiska synpunkterna kommer i hög grad från människor inom den evangelikala kyrkofamiljen. Det är naturligt eftersom det är där som diskussionen förs. En del synpunkter finns även från annat håll, och det hoppas jag blir tydligt.

Man kan fundera över om man bör bearbeta såväl EC som *Mission-Shaped Church* (MSC). Kanske skulle jag ha nöjt mig med EC i USA. Med de begränsningar som finns har jag ändå valt att ta del även av MSC då det finns tydliga paralleller mellan dem. De engelska och amerikanska kyrkomiljöerna skiljer sig ju markant från varandra. Likheterna mellan dem är ändå tydliga. John Drane t.ex. pekar på sambandet.⁵

Beträffande *Mission-Shaped Church* fick jag tillfälle under våren att träffa rapportens ordförande Graham Cray och samtala med honom. Det kan jag inte hänvisa till i litteraturförteckningen, men samtalen med honom bekräftar ändå de bedömningar jag gjort i uppsatsen.

Slutligen är det en varierande kvalitet på litteraturen. Jag har försökt att använda mig av böcker som tycks ha gjort ett grundligt studium. Gibbs och Bolgers bok *Emerging Churches*⁶ har samlat fem års intervjuer med femtio ledare inom rörelsen. Det hade blivit för ensidigt att referera dem, men boken är en guldgruva av citat och exempel. Robert Webbers *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* är ett samtal mellan fem föreläsare inom EC i USA och ger en utmärkt bild av bredden i rörelsen. *International Journal for the Christian Church*⁷ ägnade ett helt nummer åt EC. Där finns ett flertal

Scott: *Improvvisning Church: An introduction to the Emerging Church*. I *International Journal for the Christian Church* s. 14.

³ Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches*. Grand Rapids 2007.

⁴ Edson, Ben. *An exploration into the missiology of the emerging church in the UK through the narrative of Sanctus1*. I *International Journal for the Christian Church*. Vol. 6. No. 1. s. 24-37.

⁵ Drane, John. *The Emerging Church*. I *International Journal for the Christian Church*, Vol.6, no. 1. s. 4.

⁶ Gibbs, Eddie och Bolger, Ryan. *Emerging Churches*. Grand Rapids 2005.

⁷ *International Journal for the Christian Church*. Vol.6. No. 1.

matnyttiga och vederhäftiga artiklar, som jag även refererar till vid flera tillfällen. Internet har även bistått mig med en del information som ger relevanta kunskaper.

2. EMERGING CHURCH – VAD ÄR DET?

2.1. Begreppet Emerging Church.

Wikipedia säger att i termen finns en strävan efter att genom en missionerande ansats försöka forma budskapet så att det passar in i en postmodern värld, samtidigt som man vill försvara en del av den postmoderna världens effekter på det personliga livet. Man föredrar narrativa uttryck för personliga erfarenheter före en propositionell bibelutläggning.⁸

Jeffrey K. Jue säger att det handlar om att det växer fram en ny kyrka.⁹ Detta dementeras däremot av Scot McKnight, som menar att det *inte* finns någonting som kan kallas *kyrkobildning* i EC.¹⁰ Allmänt sett är det tydligt att få skulle hävda att EC är en ny kyrka. Snarare skulle man framhålla att det är ett nytt sätt att tänka kyrka, företrädesvis inom den evangelikala kyrkosfären.

Emerging Churches har under senare år blivit en samlande beteckning för *nya former* att vara kyrka i en föränderlig kultur. Gibbs och Bolger beskriver den som högprofil- och ungdomsorienterade församlingar som växer snabbt, som har förmåga att attrahera ungdomar i tjugoårsåldern, gudstjänster som är väl anpassade till samtidskulturen (s.k. contemporary worship) med modern och populär musikstil och dess förmåga att nå in i den kristna subkulturen.¹¹ Dan Kimball använder begreppet Emerging Church för att beskriva kyrkor som undersöker vad det betyder att vara kyrka i en framväxande kultur.¹² Han tänker inte på begreppet som en särskild teologi, eller bara en metodologi, utan mer som ett sätt att *tänka teologi*.¹³

Emerging Church i England ryms oftast under beteckningen ”Fresh expressions of Church”. Detta sistnämnda är ett begrepp i rapporten *Mission-Shaped Church* som framlades av en kommitté för Church of England 2004 och som nu bearbetas på många

⁸ Wikipedia ”Emerging church movement”. http://wikipedia.org/wiki/Emerging_church_movement.

⁹ Jue, Jeffery K. *What’s Emerging in the Church? Postmodernity, The Emergent Church, and the Reformation*. Han säger: “ At the heart of the movement – or as some of its leaders would prefer to call it, the ‘conversation’ - lies the conviction that changes in the culture signal that a new church is emerging.” Themelios 31.2 s. 21.

¹⁰ McKnight, Scot. *What is the Emerging Church?* s.3. Ett föredrag från “Fall Contemporary Issues Conference Westminster Theological Seminary oct 26-27 2006”.

¹¹ Gibbs, Eddie och Bolger, Ryan. *Emerging Churches* Grand Rapids 2005 s. 41.

¹² Kimball, Dan. *The Emerging Church and Missional Theology*. I Robert Webber *Listening to the Beliefs of Emerging Churches* (Grand Rapids 2007) s. 83-84.

¹³ Kimball, Dan. *The Emerging Church and Missional Theology*. I Robert Webber *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches*. Zondervan 2007.s. 84.

olika plan. Michael Moynagh, lärare på St. John's College i Nottingham, menar att termen sammanfaller med det *Mission-Shaped Church* kallar "Fresh expressions of Church".¹⁴ Moynagh menar att den stora skillnaden mellan den vanliga kyrkan och emergingchurch-tänkandet är att man går från ett tänkande som säger till människor "kom till oss" till "Vi kommer till dig".¹⁵ John Drane menar att det är svårt att svara på frågan om vad EC är. Detta beror delvis på att det är ett pågående skeende. Det finns en föränderlighet eftersom det är en företeelse i vardande. Han vill lyfta fram två olika grupper som omfattas av begreppet Emerging Church. Dels är det en förkortning för ledare från de traditionella samfunden som vill engagera sig missionalt i den föränderliga samtidskulturen och som speglas tydligt i tänkandet i *Mission-Shaped Church*. Den andra gruppen består av kristna som blivit arga och uppgivna av sina möten med kyrkan. Huvudsakligen kommer de sistnämnda enligt Drane från konservativa evangelikala, fundamentalistiska och delvis från karismatiska grupper.¹⁶

Med Drane kan vi alltså säga att EC huvudsakligen består av människor som på olika sätt gör uppror mot sin evangelikala bakgrund, men att det är större än så. Den europeiska varianten har en starkare koppling till skeendet kring *Mission-Shaped Church*. Den rör sig ofta inom den anglikanska kyrkans hägn. En hastig överblick över de femtio ledare som Gibbs och Bolger nämner bekräftar dessa iakttagelser.¹⁷

2.2. Begreppet Emergent Village.

Emergent Village (EV) måste skiljas från Emerging Church. EV är ett diskussionsforum utifrån postmodernismen, om att vara kyrka i en föränderlig kultur. EV har alltså i högre grad filosofiska förtecken. Scot McKnight betonar att EV är ett diskussionsforum medan EC är större och bredare.¹⁸ Inom EV handlar det om ett pågående teologiskt samtal utifrån det tänkande som Brian McLaren gett uttryck för i *En generös radikalitet* (A Generous orthodoxy).¹⁹ Det är inom den tankefären man för sitt samtal.

Den lutherska prästen Karen Ward arbetade på huvudkvarteret för ELCA i Chicago. Frustrationen var stor över byråkratin. Hon menade att "Their plans to reach out to Gen-X:ers seemed ridiculous to me".²⁰ Det, tillsammans med en hel del andra intryck, gjorde att

¹⁴ Moynagh, Michael. *emergingchurch.intro*. Oxford 2005, 2 uppl.

¹⁵ Moynagh 2006 a.a. s. 11, 23.

¹⁶ Drane, John. *The Emerging Church*. I *International Journal and the Christian Church* Vol. 6 no. 1 s. 4.

¹⁷ Gibbs och Bolger, a.a. s. 239-328.

¹⁸ McKnight, Scot. *What is the Emerging Church?* Westminster Theological Seminary, oct 26-27 2006.s. 4.

¹⁹ McLaren, Brian. *En generös radikalitet*. Borgå 2006.

²⁰ Gibbs och Bolger. *Emerging Churches* s. 320.

hon år 2000 startade en hemsida som hon kallade EmergingChurch.com. I begreppet lade hon att den är ny, oformad, fortfarande i rörelse och att den växer fram.²¹ Brian McLaren menar att han och Doug Pagitt (förmodligen McLaren själv) myntade uttrycket emergent.²² EV står alltså för en diskussionsklubb utifrån filosofiska förutsättningar, medan EC står för ett nytt sätt att tänka och vara kyrka.

3. BAKGRUNDSFAKTORER

3.1.1. Inledning.

Jag vill här försöka teckna några bakgrundsfaktorer till EC. John Drane anger att den huvudsakligen består av två strömmar. Den ena är den ekumeniska rörelsen, och då inte minst det inflytande som missiologer som Raymond Fung och Lesslie Newbigin har haft.²³ I förlängningen av det har det från Newbigin emanerat ett nätverk benämnt The Gospel and Our Culture. Detta har även fått konsekvenser i den anglikanska kyrkans tänkande, som bidragit till framväxten av rapporten Mission-Shaped Church (MSC).²⁴ Vi har därför anledning att se lite närmare på vad den rapporten innebär. Den andra strömmen Drane nämner är evangelikalismen. Flera faktorer bekräftar att EC har sin huvudsakliga genesis i en evangelikal kontext. I Gibbs och Bolgers undersökning av femtio ledare inom EC i England och USA anger den överväldigande majoriteten en evangelikal eller karismatisk miljö som sin kristna utgångskontext. Några anger en katolsk och inte minst i England, en anglikansk bakgrund.²⁵ Carson anger liksom Drane och McKnight en evangelikal kontext för EC:s framväxt.²⁶ De anger inom denna kontext protesten mot modernismen, tolkning av postmodernismen samt megakyrkoföreteelsen som bakgrundsfaktorer för till EC. Jag har därför valt att redogöra för förståelsen av modernismen, postmodernismen, kyrkans upplevda tillbakagång och Liquid Church. Den sistnämnda termen spelar en roll såväl i MSC som t.ex. för Karen Ward.²⁷ Jag ger en kort översikt av denna, samt några kritiska synpunkter. I USA handlar det om att man vill väcka kyrkan till att se att man inte längre befinner sig i en majoritetskultur. Här finns begreppet liminalitet och upplevelsen av

²¹ "It is new, unformed, still happening, emerging". Intervju i Gibbs och Bolger s. 321.

²² McLaren, Brian: *En generös radikalitet*. Borgå 2006. s. 273.

²³ Drane, John, a.a. s. 5-7.

²⁴ Se äv. Drane a.a. s. 4.

²⁵ T.ex. Carson, Don. A. *Becoming Conversant with the Emergent Church*. Grand Rapids 2005. s. 14: De femtio företrädare som nämns i Gibbs och Bolgers stora undersökning har sin huvudsakliga utgångsmiljö i den evangelikala sfären. Se även Gibbs och Bolger a.a. s. 239-328.

²⁶ Se Carson. a.a. s. 14, "Many of them have come from conservative, traditional, evangelical churches, sometimes with a fundamentalist streak." Drane a.a. s. 5-7. McKnight a.a. s. 6.

²⁷ Se Cray, Graham. *Mission-Shaped Church*. Trowbridge 2004. s. 163. Likaså Karen Ward citerad i Gibbs och Bolger a.a. s. 113-114.

kyrkans tillbakagång som viktiga bakgrundsfaktorer. Inom MSC däremot finns redan en insikt om minoritetssituationen. Rapporten framhåller att kyrkan endast når en liten del av det engelska samhället. Michael Moynagh gör en stor poäng av detta i sin bok.²⁸ I Nordamerika och i MSC-rapporten finns influenser från och en kritik av Church-Growthrörelsen. Megakyrkorna med Willow Creek i spetsen har påverkat tankarna kring församlingsutveckling i Nordamerika det senaste årtiondena. Flera av företrädarna kommer från en sådan bakgrund. Jag har därför bedömt att det är viktigt att ge en kort översikt över denna.

3.2. Den evangelikala bakgrunden.

3.2.1. Emerging Churches och evangelikalismen.

Som ovan påpekats finns en stor enighet om att EC huvudsakligen har en bakgrund i en evangelikal och karismatiskt färgad kontext. Detta kan uttryckas på olika sätt.

Whitesel, som hellre vill kalla EC för organic Churches, menar att EC snarast predikar samma budskap som andra evangelikala kyrkor, men att de använder en annan metod.²⁹ Jag ställer mig tveksam till den bedömningen. Då är det riktigare att följa den bedömning som Scott Badye-Saye uttrycker nedan.

Robert Webber beskriver i *The Younger Evangelicals*, kanske lite väl svepande, skillnaderna mellan tre olika grupper. Traditionalisterna är de gamla evangelikalerna som brottas med frågor om tro och vetande, rationella argument för tron o s v. Pragmatisterna finner man fr. a. i sökarkyrkorna. Dessa är mest intresserade av att kommunicera och blir därför en spegelbild av konsumismen. Den grupp som motsvarar ”emerging Churches” kallar han Younger evangelicals. De omfattar samma tro, men har olika förhållningssätt när det gäller metodologi och församlingsarbete.³⁰ Webber menar att de har ett annat paradigm. Det gamla var ”behave, believe, belong”. Det nya är enligt honom ”belong, believe, behave”.³¹ Webber ägnar sedan sin bok åt en genomgång av hur detta paradigm kan yttra sig på olika områden.³² Bland yngre evangelikaler finns, enligt Webber, en starkare längtan att förena teori och praktik, ortodoxi med ortopraxi. Det handlar inte om att få teoretisk

²⁸ Moynagh, Michael. *emergingchurch.intro*. Oxford 2005, 2 uppl.

²⁹ Whitesel, Bob. *Inside the Organic Church. Learning from 12 Emerging Congregations*. Nashville 2006. s. xxiv.

³⁰ Webber, Robert. *The Younger Evangelicals*. Grand Rapids 2002 s. 43-44.

³¹ Webber, Robert. *The Younger Evangelicals*. Han citerar här Dawn Haglund, en nyligt utexaminerad pastor från Trinity Evangelical Divinity School. s. 48.

³² Webber, Robert. *The Younger Evangelicals*. s. 70, 82, 92, 105, 122, 153, 171. Några ex. Theology – from propositional to narrative. Education - from information to formation. Apologetics – from rationalism to embodiment.

kunskap, utan om att formas av Kristus och förkroppsliga Guds rike i sitt liv gemensamt med församlingen.

Spontant tycks hans antitetiska schema alltför förenklat.³³ Det han kallar Younger Evangelicals motsvarar emellertid mycket väl EC. Han nämner dessutom Brian McLaren som den tydligaste företrädaren för Younger Evangelicals. Jag utgår därför från att Younger Evangelicals är detsamma som EC.

Den kanske mest konstruktiva uppdelningen ger Scott Bader-Saye. Han delar in emerging churches i tre typer.

Den första gruppen kallar han *de evangelikala pragmatisterna*. Dessa kännetecknas av att de antar att evangeliet är oföränderligt, och att den kulturella formen är helt skilt ifrån budskapet. Det innebär att budskapet inte kan förändras även när de yttre formerna skiftar. Den andra gruppen kallar han *Post-Evangelical Emergents*. I dessa ändras både form och innehåll. Hit räknar han bl.a. Brian McLaren.

Den tredje är "*Mainline missionals*". Hit hör bl.a. arbetet kring Mission-Shaped Church i England. Dessa verksamhetsformer, som kallas "Fresh expressions of church", reagerar inte utifrån en kristen subkultur utan mer utifrån ett missionellt tänkande. De vill lämna de rester av civil religion och liberalism som finns inom dessa samfund för att forma kreativa, postliberala och missionella gemenskaper. Till denna grupp räknar han bl.a. Karen Ward präst i Church of the Apostles i Seattle.³⁴

I Sverige har diskussionen kring EC fr.a. förts inom EFK.³⁵

3.2.2. Evangelikalismen.

Det är tydligt att de flesta företrädarna för EC kommer från en evangelikal eller karismatisk social kontext. Ett gott exempel på detta kan Spencer Burke vara³⁶. Han refereras av Don Carson utifrån Mike Yaconelli's bok *Stories of Emergence*. Spencer Burke var pastor i en megakyrka i Kalifornien, men lämnade den. Hans kritik mot sammanfattas i tre punkter. Den första är ledarstilen där pastorn påminner om en VD med en strikt auktoritetsstruktur och exklusivism. Den andra punkten är att man blivit en vit segregerad medelklasskyrka. Det tredje felet har med megakyrkotänkandet där det gäller att växa snabbt och bli störst. Han kallar dessa tre i tur och ordning för andlig McCarthyism, andlig isolationism och

³³ Som ett exempel kan nämnas att Francis Schaeffer, som räknas till traditionalisterna, med kraft betonat att ortopraxi och ortodoxi måste vara en helhet. Se t.ex. Francis Schaeffer: *The Church at the End of the Twentieth Century*. 1970. s.160-190.

³⁴ Badyer-Saye, Scott. a.a.London s. 14.

³⁵ Se t.ex. tidskriften NOD nr. 2/2006 som ägnade ett helt nummer åt EC och Brian McLaren.

³⁶ Hela resonemanget finns i Carson.a.a. s. 15-19.

andlig Darwinism ("survival of the fittest"). Han hade funnit att den institutionella kyrkan fylldes av värderingar som var helt främmande för den kyrka som beskrivs i Bibeln.³⁷ Carson nämner även Chris Seay³⁸. Denne var uppväxt i väckelsetradition, men bejakade invändningarna mot moderniteten från postmoderna filosofer. Han beskriver församlingen i sin första pastorstjänst som "the meanest people outside hell".³⁹

3.2.3. Definition av evangelikal.

Det har funnits en diskussion kring vad evangelikal betyder. Alistair McGrath, som bygger sin definition på David Bebbington, menar att det innefattar fyra saker⁴⁰.

1. *Omvändelsebetoning (conversionism)*. Det innefattar tron att liv förändras genom tron.
2. *Aktivism (activism)*. Detta innebär tillämpningen av tron i vardagen. Hit hör en aktiv evangelisation och ett aktivt engagemang i församlingen.
3. *Bibelcentrering*. Bibeln står i centrum som den stora källan för lära och liv.
4. *Korscentrering*. Kristi kors är i centrum. Här betonas Jesu död för oss ofta i termer av ställföreträdande lidande.

Oliver Barclay bejakar i sak definitionen, men menar att det fr.a. saknas att dessa är satta i ett sammanhang av Kristuscentrering.⁴¹ Barclay skriver;

"The cross can become a cold doctrine, the Bible a mere collection of precepts and the new birth a merely psychological experience, if they all do not depend totally on the personal relationship with the living Jesus Christ himself."⁴²

Med denna komplettering låter vi McGrath fyra punkter sammanfatta vad evangelikal innebär.

Webber pekar på fyra olika betydelser av evangelikal.⁴³ Det i vårt sammanhang intressanta är att det han kallar den kulturella betydelsen av evangelikal som han likställer med EC:s kritik av evangelikalismen, dvs. att man upphöjer förnuftet och propositionell sanning.

3.2.4. Den evangelikala historien i Nordamerika.

Robert Webber beskriver utvecklingen i Nordamerika i tre cykler.⁴⁴

³⁷ Återberättat i Carson a.a. s. 19-20.

³⁸ Carson a.a. s. 22-23.

³⁹ Carson a.a. s. 23.

⁴⁰ McGrath, Alistair. *The Future of Christianity*. Oxford 2002 s.111.

⁴¹ Barclay, Oliver. *Evangelicalism in Britain 1935-1995*. Guernsey 1997 s. 11.

⁴² A.a. s. 11-12. Barclay vill f.ö. komplettera de olika punkterna s.10-11.

⁴³ Webber, *The Younger Evangelicals* s. 14-15.1.biblisk.2.teologisk.3.historisk. 4. kulturell.

⁴⁴ Webber, *The Younger Evangelicals*. Kap. 1: *A Century of Evangelicals* s. 23-42. Alistair McGrath i *The Future of Christianity* ser fundamentalismen som en reaktiv rörelse mot sekularismen. Evangelikalismen var, enligt McGrath, en rörelse som ville bryta med fundamentalismens reaktiva hållning och vända sig utåt med

I mötet mellan modernismen och företrädare för konservativ protestantisk tro vid förra sekelskiftet växte enligt Webber *Fundamentalismen* fram. Den omfattar tiden 1925-1945. Denna period av en antiintellektualism och antiekumenism. De teologiskt liberala strömningarna hade tagit över de stora samfundet. Man drog sig tillbaka och förhöll sig restriktivt mot socialt engagemang i reservation gentemot "the social gospel". Gentemot den liberala huvudfrågan ville man hävda evangelisationens prioritet. Bakom detta fanns besvikelsen över att de liberala löste upp tron på bibelns auktoritet.

Den andra cykeln kallar Webber för *den nya evangelikalen* som reagerade mot fundamentalismens isolationism. Därför utmanade man antiintellektualismen, bristen på socialt engagemang och antiekumenismen. Drivande i detta skeende var Carl F. Henry och Billy Graham. Denna rörelse präglades av propostionalism och evidensapologetik.

Den tredje cykeln kallar Webber för *uppkomsten av evangelikal mångfald*. Den sträcker sig från 1960-talet och framåt. Här fanns en interaktion mellan evangelikalismen och samtidskulturen. Det blev en teologisk mångfald i frågor som bibelns ofelbarhet och teologisk pluralism, samt i behovet av att återknyta till äldre teologi. De pragmatiska evangelikalerna betonade kyrkoväxttänkandet, det sociala ansvaret och kvinnors rättigheter.

Webber avslutar sin diskussion med att peka på tre rörelser vid seklets slut. En som ville tillbaka till de klassiska källorna och en som han kallar pragmatisk evangelikalism, dit sökarkyrkorna räknas. Den tredje strömmen här är "Younger evangelicals" dit Brian McLaren räknas.

3.3. Kulturskifte

3.3.1. Inledning

Jag vill här peka på EC:s egen tolkning av den situation som kyrkan sägs befinna sig i. En viktig kritik är att man inte når de yngre grupperna. Man vill även väcka kyrkan till att se att kyrkan håller på att fasas över i en minoritetssituation. Det har med generationsförändringar, ändrade tankemönster och kyrkans marginalisering i ett pluralistiskt samhälle att göra. En term som har varit viktig i detta sammanhang har varit Liquid Church. Allt detta är viktiga delar när vi ska försöka förstå EC.

en social vision. Framför allt fanns det en vilja att bryta den sociala isoleringen som de teologiskt konservativa hamnat i. McGrath, a.a. s. 73-79.

3.3.2. Olika generationer.

Bolger och Gibbs pekar på att även om ca. 40 % är aktiva i församlingar i USA, så är den siffran lägre bland Gen X-generationen. Den kultur som råder innanför kyrkans väggar förmår inte att kommunicera in i det postmoderna. Den är fullt upptagen att med ett modernt tänkande nå dem som är i det postmoderna.⁴⁵ De hävdar att Baby-Boomers (födda 1946-1964) är den sista generation som uppskattar moderna kyrkor.⁴⁶ Även Stetzer och Gibbs hävdar att generationerna födda efter mitten av 1960-talet har en helt annan relation till kristen tro än föregående generationer. Det är dessa och följande generationer som finns med i det vi nu kallar EC, och som har mindre kunskap om kristen tro.⁴⁷

3.3.3. Uppgörelsen med det moderna.

Det finns inom EC starka påståenden om att vi går in i en ny tid. Vi lämnar upplysningen och det moderna bakom oss och går in i det postmoderna. Kännetecknen på det moderna är centraliserade hierarkier, en förutsägbar värld där vi kan planera för framtiden, tilltro till människans kapacitet och att förändring börjar i centrum.⁴⁸

Gibbs och Bolger pekar på att såväl kristen tro som det moderna håller på att ersättas av något annat. De menar att det sedan 1950-talet skett två kulturskiften. Det ena är ett skifte från kristendom till postkristendom där kristendomen i västerlandet har förlorat sin privilegierade ställning. Det andra skiftet är från modernitet till postmodernitet.⁴⁹ Brian McLaren räknar den moderna världen från 1492 då Christoffer Columbus nådde Amerika.⁵⁰ Det moderna kännetecknas enligt McLaren av⁵¹

1. Moderniteten är erövring och politisk kontroll.
2. Modernitetens tidsålder såg universum som en maskin.
3. Det var en analytisk tidsålder.
4. Vetenskapen blev inomvärldslig. Det innebar en avoghet mot mysteriet (Gud). Staten blev också fri från kyrkan. Tro och religion blev en privatsak.

⁴⁵ Gibbs och Bolger, a.a. s. 19-20.

⁴⁶ Modern används här i den betydelse som ovan skisserats, alltså av ett tänkande präglad av upplysningstiden.

⁴⁷ Gibbs, Eddie. *Church Next. Quantum Changes in How We Do Ministry*. Downers Grove 2000.s. 227-230. Stetzer, Ed. *Planting New Churches in A Postmodern Age*. Nashville 2003, s. 111-120.

⁴⁸ Stetzer, a.a. s. 111-112. Gibbs, Eddie. *Church Next. Quantum changes in doing Church*. Downers Grove 2000 s. 230.

⁴⁹ Gibbs och Bolger, a.a. s. 17-18.

⁵⁰ McLaren, Brian. *Kristen på ett nytt sätt*. Borgås 2006 s.47-50.

⁵¹ a.a. s. 47-50.

5. Den moderna tiden strävade efter objektivitet = säker kunskap. Det gick att begripa universum. Det fanns en stor tilltro till det mänskliga förnuftet.
6. Man hyllade kritik och kritiskt tänkande. Andras åsikter kritiserades och relativiserades.
7. Nationalstaternas och organisationernas tidevarv.
8. Individualismens tidsålder.
9. Det var protestantismens och den institutionella religionens glansperiod.
10. Det var konsumismens tidsålder.

Här finns inte plats att ingående ta upp den kritik som professor Don Carson givit uttryck för. Han kritiserar McLaren för att hans syn på modernismen är reduktionistisk och fyrkantig, att han nästan genomgående kritiserar bekännande kristendom, att han är aningslös i sin positiva hållning till all postmodern teologi och att det är ensidigt att skylla allt ont på modernismen.⁵² Jeffrey K. Jue⁵³ kritiserar McLarens tolkning av det moderna utifrån historiska skäl. Han menar att McLaren och bl.a. Stanley Grenz alltför okritiskt bejakar många historikers beskrivning av reformationen⁵⁴ Vidare menar han att McLaren m.fl. är historiskt oansvariga när de hävdar att reformatorerna trodde att det mänskliga förnuftet och vetenskapen var de enda medlen för att få tillgång till absolut sanning.⁵⁵ Det är även fel att föra reformatorerna till det moderna eftersom de, likt många av EC-ledarna, sökte sig tillbaka till sina rötter bl.a. hos kyrkofäderna.⁵⁶ Dessutom har många av EC-ledarna varit slarviga. De har inte försökt förstå reformationen utifrån dess kontext, utan enbart utifrån en postmodern eller neoortodox tolkningskontext.⁵⁷

3.3.4. Synen på postmodernismen.

I vårt sammanhang vill vi försöka förstå hur man förstår postmodernismen i den kontext där EC växer fram.

Vad kännetecknar den? Eddie Gibbs beskriver postmodernismens kännetecken så att den i stället för centraliserade hierarkier har decentraliserade nätverk, i stället för en förutsägbar värld där det går att planera är den oförutsägbar och kräver snabba handlingar, i stället för

⁵² Carson, a.a. s. 58-73.

⁵³ Jue, Jeffrey K. *What's Emerging in the Church. Postmodernity, The Emergent Church, and The Reformation.* Themelios Vol 32 no.2 January 2006 s. 20-39

⁵⁴ a.a. s. 27 s. 30.

⁵⁵ a.a. s. 24.

⁵⁶ a.a. s. 29 och 31.

⁵⁷ a.a. s. 27, 30.

tilltro till människans förmåga präglas den av osäkerhet i nuet och pessimism och paranoia inför framtiden. Slutligen präglas den av att förändringen kommer från periferin.⁵⁸

Stetzer försöker sammanfatta postmodernismen med tre övergripande teman;

1. *Från text till tolkning.* Det gör det svårare i kyrkan och i samtidskulturen.⁵⁹

Alla läser utifrån sin egen åsikt. Det finns ingen given mening i texten. Den filosofiska postmodernismen betonar att sanningen inte finns i orden utan i den kontext där de är sagda. Därför blir alla tolkningar lika mycket värda.⁶⁰

2. *Från metaberättelser till mini-berättelser.*

I kyrkan betyder det att man flyttar sig från den stora berättelsen om befrielsen till den personliga berättelsen om befrielse. I kulturen innebär det att alla skapar sin egen lilla miniberättelse. Många håller sig till flera. Kristna skulle göra ett misstag om de bortsåg från den stora meta berättelsen, men kan presentera miniberättelsen som ett likvärdigt alternativ. Den blir ett vittnesbörd.⁶¹

3. *Från yttre till inre sanning.* När den är ”inre” så kommer den inte från en yttre källa. I den postmoderna världen finns det inga hållbara sanningar. Detta leder till en pessimism.⁶²

Brian McLaren målar spänningen mellan det moderna och det postmoderna på ett fascinerande sätt i sin bok *Kristen på ett nytt sätt*.⁶³ I ramberättelsen berättas om hur Neo hjälper pastor Dan att förstå sin tid. Neo framstår närmast som en trygg Morgan Freemanfigur som kan lotsa pastor Dan in i en förståelse av den nya tiden. Han beskriver det moderna och pekar på att det postmoderna går utöver detta.⁶⁴ Slutsatsen blir bl.a. att i den postmoderna världen finns det inte några politiska helhetslösningar längre, att vi inte längre ska tänka analytiskt, en ny öppenhet för mysteriet och en skepsis mot förnuftet och objektiv kunskap. Detta gör att det inte längre är konstruktivt att kritiskt sätta upp antiteser. De starka samfundsgränserna upplöses och vi ser att det finns större värden än de som konsumismen erbjuder.

Wikipedia beskriver postmodernismen som kulturell företeelse som en reaktion mot modernismens strävan efter framsteg, objektivitet och förnuft. Vidare betyder det att man

⁵⁸ Gibbs, Eddie. *Church Next* s. 25.

⁵⁹ Stetzer, a.a. s. 122.

⁶⁰ a.a. s.123.

⁶¹ a.a. s. 123-126.

⁶² a.a. s. 126-129.

⁶³ McLaren, Brian. *Kristen på ett nytt sätt*. Borgå 2006.

⁶⁴ a.a. s. 47-50.

accepterar att massmedia styr, globalisering, decentralisering och pluralism. Allt är relativt och subjektivt. Detta gäller erfarenhet, moral, kultur och mening.⁶⁵

Det är slående hur sällan Brian McLaren hänvisar till att moral, sanning och mening är relativt. Snarare problematiserar han frågan, men vill inte rent ut säga att sanningen är relativ. I stället vill han säga att vi måste tänka på ett nytt sätt.⁶⁶

3.3.5. Kyrkornas marginalisering.

Kyrkan har under denna tid gått kraftigt tillbaka i västerlandet. Gibbs pekar på att kyrkan måste arbeta på ett nytt sätt i den postmoderna kultur som råder. Det betyder inte att hon i alla situationer ska arbeta på samma sätt, utan tvärtom kräver postmodernismen en mångfald i handlandet. Det finns ju hela tiden en mångfald av kulturer samtidigt.⁶⁷

Att kyrkan gått tillbaka i Europa råder det väl ingen tvekan om. Anders Bäckström m.fl. vill tala om en religiös förändring till kult och krisbearbetning.⁶⁸ Det är också tydligt att i den undersökning de refererar till har själva uppfattningen av trosinnehållet förändrats.⁶⁹ Endast c. en femtedel tror på en personlig Gud.⁷⁰ I USA har den evangelikala kyrkofamiljen vuxit, men David Wells menar att den har förlorat sin själ i sin framgång. De stora samfundet gick tillbaka från 1960-talets mitt och framåt. Wells befarar att det är detsamma som nu håller på ske med evangelikalismen. Hans stora bekymmer är att man förlorat sin själ i sökarkyrkor, kyrkoväxt, kommersialism och underhållning.⁷¹ Enligt Bäckström m.fl. så har Peter Berger fått omvärdera sitt tänkande p.g.a. att moderniseringen inte inneburit en tillbakagång för kyrkan i USA och Sydostasien.⁷²

3.3.6. Liminalitet.

I det sammanhanget kan uttrycket liminalitet ha betydelse. Liminalitet är en antropologisk term som använts av några forskare för att beskriva kyrkans situation. Victor Turner har myntat uttrycket och det har gjorts mer allmänt känt av Eddie Gibbs och Alan Roxburgh.

⁶⁵ Wikipedia: <http://wikipedia.org/wiki/Postmodernism>

⁶⁶ Se t.ex. hans resonemang i *Kristen på ett nytt sätt*, s. 95-101.

⁶⁷ Gibbs, s. 225.

⁶⁸ Bäckström, Anders, Beckmann, Ninna Edgardh, Pettersson, Per. *Religiös förändring i Norra Europa*. Uppsala 2004 s. 58-63, 80-89.

⁶⁹ a.a. s. 64-72.

⁷⁰ a.a. s. 64.

⁷¹ Wells, David. *Above All Earthly Powers*. Leicester 2005 s. 263-274.

⁷² Bäckström m.fl. a.a. s. 133-135.

Liminalitet kan beskrivas som en övergångsfas, en tunnel- eller tröskelupplevelse. Kyrkan går från att vara i en majoritetssituation till att hamna i en minoritetssituation. I denna gränsövergång uppstår olika fenomen som man behöver vara uppmärksam på. Liminalitet är ett mellantillstånd där man dras ifrån det invanda.⁷³ Den rör dels den långsiktiga förändringen mellan kyrka och kultur och dels förändringen från modernitet till postmodernitet. Det finns inte längre några övergripande normer som ger sammanhang och ramar för förändringsprocessen. I stället för att försöka återvinna den förlorade ställningen i samhället måste kyrkan lära sig att vara en liten del i samhället. Denna lilla del kan vara salt och ljus, och en surdeg. Kyrkan återinträder i kulturen genom att genomtränga främmande och även fientliga områden i den.⁷⁴ Inom EC är denna insikt viktig.⁷⁵

3.3.7. Skillanden mellan kyrkan i England och USA.

Förutom ovan nämnda skillnad kan vi hänvisa till Gibbs och Bolgers undersökning av Emerging Churches är de noga med att peka på hur kyrkornas situation skiljer sig mellan England och USA.⁷⁶ De vill fr.a. peka på fyra skillnader.

1. Kyrkan i England är betydligt mindre än i USA. Man räknar trots allt med en kyrkogång på c. 40 % i USA. I England ligger siffran under 10 %.
2. Städerna i England och USA skiljer sig. Städerna i USA är ofta mer expansiva. De kan bygga på människor som haft klara kontakter med kyrkan. I England däremot är städerna mer präglade av en gammal industriell kultur. Kyrkorna måste där tänka mer missiologiskt.
3. I USA finns det fortfarande sociala skäl för att stanna i kyrkan. Det finns en evangelikal subkultur där, men inte i England. Därför behöver man vara mer kreativ i UK för att nå ut.
4. Det finns i England en klubbkultur. Man räknar med att en så hög siffra som 60 % identifierar sig med klubbkulturen. Denna karaktäriseras av hög musik ledd av en discjockey och av ett avancerat ljudsystem. Detta leder även till att människor samlas i citykärnorna på helgerna mer än i USA. Sättet att vara kyrka får därför helt olika infallsvinklar i Nordamerika och England.

3.3.8. Liquid Church.

⁷³Moreau, A. Scott (ed.). *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids s. 579.

⁷⁴ Detta resonemang finns i Alan J. Roxburgh. *The Missionary Congregation, Leadership and Liminality*. Harrisburg 1997. Det återges sammanfattande i Gibbs. *Church Next* s. 226-227.

⁷⁵ Se även Brian McLaren. *Kristen på ett nytt sätt*. Borgå 2006. s. 14-16.

⁷⁶ Gibbs och Bolger, a.a. s. 24-25.

Pete Wards bok *Liquid Church* har spelat en roll i tänkandet kring EC.⁷⁷ Han hävdar att kyrkan är i en helt ny kultursituation. Kyrkan har varit i fast form, men behöver nu bli flytande eftersom kulturen är flytande. I den fasta ”*Solid Church*” gäller fyra saker:

1. Trohet är lika med att delta i huvudgudstjänsten. 2. Man är fixerade vid antalet deltagare. 3. Alla ska vara likadana. 4. Kyrkan blir en klubb.⁷⁸ *Solid Church* är därför anpassat till konsumtionssamhället. I *Liquid Church* däremot är det viktiga kommunikation, inte att man närvarar vid gudstjänsten. Pete Ward menar att visionen är sexfaldig. Han uttrycker det i sex drömmar om en framtida kyrka som kan fungera i det postmoderna samhället;

Dröm 1: Flödeskyrkan ersätter gemenskap med kommunikation.

Dröm 2: Gemenskapen förändras ständigt. Den måste anpassa till flödeskulturen.

Dröm 3: Flödeskyrkan överger samfundsstrukturer för ett flexibelt gudstjänstliv. Människor får välja utifrån relationer och kommunikation.

Dröm 4: Ledarskapet beror inte av auktorisation utan av karismatisk utrustning.

Dröm 5: Det behövs en mer fantasifull inställning till händelse och aktiviteter (t.ex. konstutställningar). Flödeskyrkan måste ständigt presentera nya händelser.

Dröm 6: Gudstjänst och tillbedjan decentraliseras.⁷⁹

Kees de Groot har kritiserat Ward på flera punkter. Ward använder sig av Zygmunt Baumanns begrepp om ett flytande samhälle. Baumann använder det för att beskriva den ontologiska osäkerheten i samhället. Det finns ingen säker identitet längre, utan allt måste konstrueras på nytt. I ”solid modernity” bestämdes människan av sin plats i produktionsprocessen, nu bestäms hon av sin roll i konsumtionssamhället.⁸⁰ Wards resonemang är alltså egentligen en anpassning till konsumtionssamhället.⁸¹ Ward kritiseras även för att i för hög grad vara präglad av Barth och Kyuper. Därför skapar han en antites mellan kyrka och samhälle. Broarna mellan dem byggs genom att man skapar produkter som gör kyrkan mer attraktiv. Om man i stället ser Guds närvaro även i skapelsen, och därmed inte låter distansen vara så stor mellan dem kan hon fungera som ett alternativ som också är sakramentalt. De Groot menar att Ward saknar ett sakramentala perspektiv, och att han tänker utifrån en evangelikal ram med syfte att överleva som kyrka.⁸² I stället för att skapa en kyrka

⁷⁷ Karen Ward hänvisar till den i *Webber Listening to the Beliefs to Emerging Churches* s. Även *Mission-Shaped Church* nämner den s. 163.

⁷⁸ Pete Ward: *Liquid Church*. Hendrickson 2005, 4 uppl. s. 17-20.

⁷⁹ Pete Ward: *Liquid Church*. Hendricksen 2005 s. 87-98.

⁸⁰ de Groot, Kees. *The church in liquid modernity: A sociological and theological exploration of a liquid church*. Från *International Journal for the Study of the Christian Church*. Vol. 6:1 s. 95-96.

⁸¹ a.a. s.100.

⁸² a.a. s. 95, 99 och 100.

med löst sammansatta personer, eller en festgemenskap kan hon i ett flytande samhälle vara en moralisk gemenskap av delande och omsorg.⁸³

3.4.1. Church Growthrörelsen.

En del av tänkandet inom EC bygger på tankar inom Church Growthrörelsen, men är även en reaktion mot en del inom denna rörelse. Donald A. McGavrans bok *The Bridges of God* som utgavs 1955 var startpunkten.⁸⁴ McGavran hade i många år varit missionär i Indien. Han menade sig kunna urskilja några principer som gäller för missionsarbetet, och dessa tankar fick ett stort genomslag vid det stora Lausannemötet 1974 där McGavran var en av huvudtalarna.⁸⁵ Inom denna rörelse betonade man behovet av att missionera in i den kultur där mottagarna är. Den s.k. homogenitetsprincipen (Homogenous Unit Principle = HUP) blev viktig.⁸⁶ HUP betyder att den enskilde inte ska behöva lämna sin grupp och sin kultur vid omvändelsen, utan i stället ska sträva efter att finna relevanta sätt att leva kvar i sin kultur. McGavran skriver;

”People like to become Christians without crossing racial, cultural, linguistic or class barriers.”⁸⁷

Även om diskussionens vågor gått höga kring HUP menar Wagner att McGavrans ambition varit att ha respekt för den enskilde i samband med omvändelsen.⁸⁸ En annan princip som var viktig inom rörelsen var att man skulle verka fr.a. där det fanns mottaglighet.

McGavrans ecklesiologi betonade starkt det korporativa draget i kyrkosynen i motsats till den individualism som var förhärskande i nordamerikansk kristenhet. Kanske kan vi här finna linjer till de s.k. megakyrkorna, även om de även är en spegel av det nordamerikanska konsumtions- och marknadstänkandet.⁸⁹ Rörelsen inriktade sig först för mission i andra kulturer, men fick sitt största genomslag bland nordamerikanske kyrkoledare och pastorer inte minst på 1970- och 1980-talet.

⁸³ a.a. s. 97-98.

⁸⁴ För en översikt av historien av kyrkoväxtrörelsen se Rainer, Thom S. *The Book of Church Growth*. Nashville 1993 s. 19-69. En god översikt finns även i McIntosh, Gary L. *Evaluating the Church Growth Movement – Five Views*. Grand Rapids 2004 s. 9-23

⁸⁵ McGavrans bidrag finns i Nordlander, Agne m.fl. *Budskapet från Lausanne*. Klippan 1977. Hans föredrag Världsevangelisationens dimensioner finns på s. 180-206.

⁸⁶ Denna s.k. Homogenous Unit Principle diskuteras ingående av Pinola, Sakari. *Principles and Praxis in Donald McGavrans missiology*. Åbo 1995 s. 199-258. C. Peter Wagner utvecklar den bl.a. i boken *Your Church Can Grow – Seven vital signs of a Healthy Church*. Glendale 1977 (3:e uppl.) s. 110-123.

⁸⁷ McGavran, Donald A. *Understanding Church Growth*. Grand Rapids 1990 (3 uppl.) s. 163.

⁸⁸ Se t.ex. hans kommentar om Homogenous Unit Principle i Moreau, A. Scott (ed.). *Evangelical Dictionary of World Missions* s. 455.

⁸⁹ Så David Wells. *Above All Earthly Powers*, Leicester 2005, s. 270-274..

3.5.1. The Gospel and Our Culture (GOC).

Denna rörelse hämtar sin inspiration från den engelske teologen och missionsbiskopen Lesslie Newbigin(1909-1998). Han verkade i nästan fyra decennier i Indien. När han sedan återvände till England hävdade han att kyrkans största missionsutmaning är återevangeliseringen av den västerländska kulturen. I Nordamerika bildades nätverket GOC i slutet av 1980-talet av George R. Hunsberger. Förutom konferenser och ett informationsblad bedrevs en del forskning för att stärka kyrkans vittnesbörd.⁹⁰ Drane framhäver att man strävade efter att vara missiologisk i en postkristen kultur.⁹¹ Newbigins infallsvinkel är på flera punkter annorlunda än Church Growth-rörelsens. De kan sammanfattas i fyra punkter.

Missio dei – Treenighetens Gud har en mission. Kyrkan är sänd för att delta i denna.

Guds rike – Riket är Guds återlösande verk i Kristus. Kyrkan ska söka och gå in i riket.

Kyrkan – är Andens skapelse. Den är fr.a. mission. Det är inte något hon gör utan något hon är.

Kultur – är hela vår existens. Evangeliet kommer alltid att kritisera kulturen på punkter där det inte stämmer in i evangeliets grundmönster skapad –fallen –återlöst.⁹²

Newbigin betonade att kyrkan har en kallelse att missionera in i varje kultur. Den är en alternativ kultur. Church-Growthrörelsen är överens med GOC om att omvändelse inte bara kan tolkas i individualistiska termer. De menar att den bibliska betydelsen är att man även kallas in i en gemenskap. För GOC är det viktigt att hålla fram att först kommer man till kyrkan, sedan kan man komma till tro. Webber hävdar att för Newbigin är den lokala församlingen den huvudsakliga uttolkaren av evangeliet genom att hon förkroppsligar evangeliet. Evangelisation måste därför grundas i det liv som är församlingens korporativa gemenskap så att det kan förkroppsligas i en postmodern tid.⁹³

GOC menar att kyrkan bör vara en missionerande kyrka där några av de empiriska kännetecknen det är;

- (1). Det är en kyrka som förkunnar evangeliet.
- (2). Alla medlemmarna strävar efter att lära sig att vara Jesu lärjungar.
- (3). Bibeln är normen för livet i kyrkan.
- (4). Kyrkan förstår sig vara annorlunda därför att hon är delaktig i Jesu liv, död och uppståndelse.

⁹⁰ Moreau, A. Scott. *Evangelical Dictionary of World Missions*, Grand Rapids 2000 s. 402-403.

⁹¹ Drane, a.a. s. 5-7.

⁹² Van Gelder, Craig. *Gospel and Our Culture View*. I Gary L. McIntosh: *Evaluating Church Growth* s. 83-88.

⁹³ Webber, Robert. *The Younger Evangelicals* s. 132-134.

(5). Kyrkan försöker att se sin missionskallelse för hela samhället och för alla sina medlemmar.⁹⁴

3.6.1. Willow Creek och sökarkyrkorna.

En annan bakgrund är Willow Creek och de s.k. sökarkyrkorna. En kort översikt kan här vara på sin plats.⁹⁵ Willow Creek växte fram ur en ungdomsförsamling i Chicagos förorter. Det fanns en stark ambition att nå ut med det kristna budskapet. En församling bildades som fick en stark tillväxt. Församlingens har valt att ha sina gudstjänster mitt i veckan, medan helgens gudstjänster är ett erbjudande för sökare att komma till kyrkan. Man har en medveten ambition att församlingsmedlemmarna bjuder med sina vänner till någon av helgens sökargudstjänster.⁹⁶ Kort kan Willow Creek sammanfattas så att man har ett huvudmål och fem grundvärderingar. Som huvudmål har man formulerat:

”Att göra icke-troende människor till helt överlåtna efterföljare till Jesus Kristus”.

Denna bärs utifrån visionen att vara ”en bibliskt fungerande församling av troende så att Kristus försonande syfte kan uppnås i världen”.

Församlingens fem grundpelare kan sammanfattas med fem G.⁹⁷

1. *Grace* (Nåd). Man vill vara en evangeliserande kyrka. För att nå ut har man klätt av sin kyrka alla religiösa symboler för att sökare inte ska stötas bort av de kristna symbolerna.
2. *Growth* (Växt). Det handlar om lärjungaskap. Man vill hjälpa människor att växa som kristna så att varje område i deras liv är överlåtet till Kristus genom undervisning, personlig disciplin och gemenskap.
3. *Groups* (Grupper). För att hålla ihop den stora församlingen har den delats in i smågrupper. Andlig växt sker bäst i en liten grupp, säger man. Smågrupperna hålls samman genom en medveten satsning på gruppledare och ”coacher”, en sorts mentorer för gruppledarna.
4. *Gifts* (Gåvor). Man är noga med att betona att alla har fått någon gåva, och att man ska använda dem. För att man ska få hjälp att upptäcka sina gåvor har man tagit fram ett

⁹⁴ Gibbs, Eddie. *Church Next. Quantum Changes In How We Do Ministry*. Downers Grove 2000 s. 52.

⁹⁵ En sammanfattning finns i Andersson, Christina, Johansson, Gunvor, Landgren, Göran, Svensson, Martin, *Han bygger vidare. Göteborgs stift. Projekt rapport 2002:1* s. 43-51. Där finns även ytterligare litteraturhänvisningar på s.51. Wagner, C.Peter skiljer i boken *Churchquake* mellan sökardrivna, sökarkänsliga och kraftorienterade kyrkor. Ventura 1999, s. 188-189. Se även McGrath, a.a. s. 60-64.

⁹⁶ Historien om Willow Creek finns berättad i Hybels, Bill och Hybels, Lynne. *Kyrkan som rev murarna mot världen*. Malmö 1996.

⁹⁷ Se t.ex. *Church Leaders Handbook*, Barrington 1997 s. 55-57, samt *Participating Membership Manual*. Barrington 1995 s. 43-86.

gåvoupptäckarmaterial som kallas *Som fisken i vattnet*.⁹⁸ I detta material finns en gåvotest där man kan få hjälp att finna sina gåvor. Willow Creek står i en baptistisk evangelikal tradition, men inte i en karismatisk.⁹⁹

5. *Good Stewardship* (Gott förvaltare). Att vara lärjunge betyder att få ge sitt liv och sin egendom till Guds rike. Som en del av detta förvaltare undervisar man om och praktiserar tiondegivande.

Willow Creek är den mest kända megakyrkan i USA. Kritiken från EC är att det är en vit medelklasskyrka, samt att den återspeglar det moderna tänkandet.¹⁰⁰ Mission-Shaped Church anger att de inte har haft samma ingång i det brittiska samhället.¹⁰¹

3.7.1. Mission-Shaped Church (MSC).

Som tidigare påpekats menar Scott Badyer-Saye att en ström inom EC är MSC.¹⁰²

I den engelska kyrkan har medvetenheten varit stor att kyrkan är på tillbakagång. Ett flertal utredningar och evangelisationsatsningar föregick Mission-Shaped Church.¹⁰³ Under ledning av biskop Graham Cray har denna rapport förelagts den anglikanska kyrkan. Michael Moynagh jämför Emerging Church och Mission-Shaped Church.¹⁰⁴ I korthet betonar rapporten att situationen i det engelska samhället förändrats rent sociologiskt. Samhället präglas av nätverk och konsumtionskulturen är förhärskande. Dessutom befinner sig kyrkan i en efterkristen situation.¹⁰⁵ Även om en del nya försök gjorts, och planteringen av nya församlingar har ökat, behöver kyrkan aktivt vara uppmärksam på människors allt svagare koppling till kristen tro. Idag döps var fjärde, och konfirmeras bara var femte engelsman.¹⁰⁶ I vissa delar av städerna räknar man med att en så hög siffra som 80 % aldrig kommer i kontakt med kyrkan. I denna situation behövs nya sätt att vara kyrka. Detta kallar man "Fresh expressions of Church". Hit hör t.ex. alternativa gudstjänstgemenskaper,

⁹⁸ Bugby, Bruce. "Som fisken i vattnet...". Malmö 1996.

⁹⁹ Detta framgår tydligt i Hybels, Bill och Hybels, Lynne. *Kyrkan som rev murarna mot världen*. Malmö 1996.

¹⁰⁰ Se även Andersson, Christina, m.fl. *Han bygger vidare* s. 50.

¹⁰¹ Se *Mission-Shaped Church* s.70.

¹⁰² Se a.a. s.13.

¹⁰³ Cray, Graham, m.fl. *Mission-Shaped Church*. Church House 2004. En kritik finns av boken hos Hull, John H *Missionshaped Church – A Theological response*. London 2006. Kritiken riktar framför allt in sig på synen på Guds rike, pluralismen, det han kallar deuteronomistisk andlighet och bristen på motkultur mot konsumtions-samhället. Min bedömning är att den fr.a. är gjord utifrån en annan teologisk syn på Guds rike och på mission.

¹⁰⁴ Se Moynagh, a.a. s. 9-33.

¹⁰⁵ *Mission-Shaped Church* s. 1-15.

¹⁰⁶ a.a. s. 78.

samarbeten med kommunen, cell- och cafékyrkor, ungdomsförsamlingar, skolbaserade kyrkor, nyplanteringar av församlingar m.m.¹⁰⁷

Den teologiska motiveringen för att vara missionerande finns i frälsningshistorien, i att kyrkan är gjord för att reproducera och att kyrkan är en kulturell kraft förankrad utanför samtiden men mitt i tiden.¹⁰⁸

Mission-Shaped Church hämtar tydlig inspiration från Church-Growthrörelsen.¹⁰⁹ I boken ges många förslag till att arbeta vidare med tankarna från MSC inom församlingarna, för kyrkans ledning, stiftsvis och ekumeniskt.¹¹⁰ Boken har sedan följts upp av Church House Publishing, bl.a. genom två böcker av Bob Jackson.¹¹¹ Church of England har alltså på olika sätt gjort stora satsningar i den riktning som rapporten pekar.

4. EMERGING CHURCH:S KRITIK AV SIN EVANGELIKALA BAKGRUND.

4.1. Inledning.

EC kritiserar sin bakgrund och försöker att göra något konstruktivt av den. Jag försöker här kortfattat summera dess kritik.

4.2. Sammanfattning av Emerging Churchs kritik av sin evangelikala kontext.

Teologiskt centrum. Här poängterar man att evangeliet som Jesus förkunnade, och som det förstods av urkyrkan, var mer än frälsning. Man koncentrerar sig på evangelierna i stället för på breven. Man betonar man att kristendom inte fr.a. handlar om Jesu död på korset utan om att få vara med i Guds rike. Gibbs och Bolger summerar;

”At the outset of the Gospel narrative, the good news was not that Jesus was to die on the cross to forgive sins but that God returned and all were invited to participate with him in this new way of life, in this redemption of the world. It is this gospel that the emerging church seeks to recover.”¹¹²

En ledare säger att man inte förkastar korset, det är fortfarande en central del, men betonar att de goda nyheterna inte är att Jesus dog utan att Guds rike har kommit.

Guds rike är vägen till korset och vägen i vardagen.¹¹³ Många av dem uttryckte trötthet över metoder och program, och en vilja att i stället leva det nya livet i Guds rike. Det handlar inte om att bygga en församling utan om att söka Guds rike.¹¹⁴

¹⁰⁷ a.a. s. 43-83.

¹⁰⁸ a.a. s. 84-103.

¹⁰⁹ Förutom bokens huvudtankar se sid. 107.

¹¹⁰ Se s. 125-149.

¹¹¹ *Hope for the Church*, Trowbridge 2003, 3 uppl. samt *The Road to Growth*, Trowbridge 2005.

¹¹² a.a. s. 54.

¹¹³ Gibbs, Eddie och Bolger, Ryan. *Emerging Churches* s. 47-64.

¹¹⁴ a.a. s. 49.

Modernismen. Hit hör den filosofiska kritiken som ovan nämnts (3.3.3 och 3.3.4)

Man vänder sig mot propositionalism. Det är viktigt att teologin inte säger mer än den kan säga. En vanlig kritik är att många evangelikaler har gett färdiga svar utifrån bibeln, inte gett rum för frågor och genom detta försökt bemästra Gud. Man vill inte ha färdiga eller givna svar. I en del fall innebär det en fundamental förändring från sola Scriptura-principen.

Kulturskifte. Från majoritetskultur till en minoritetskultur (se ovan 3.3.5 och 3.3.6). Kritiken gäller att kyrkan i denna kultur blir en isolerad subkultur och därmed ofarlig.

Ecklesiologisk kritik. Här gäller kritiken individualismen och ensidiga spiritualitetspraktiker. (se t.ex. 5.3.2.) Många vill vara ancient – future churches (se 5.4.4. och 5.5.5).

Missiologisk. En reaktion mot olika former av okänslig evangelisation. Det har blivit projekt i stället för att vara ett vittne genom att vara i Kristus.¹¹⁵

Aktivism. Här finns kritiken mot megakyrkorna, evangelisationsstrategier och inriktningen på det kristna livet.¹¹⁶

Skapande. Skapandet är en viktig del av gudstjänsten (se t.ex. 5.4.4. och 5.5.5.)

5. NÅGRA FÖRETRÄDARE FÖR EMERGING CHURCH OCH DERAS PRAKTIK.

5.1.1. Inledning.

Jag har här valt att återge några viktiga företrädare för EC. Brian McLaren är given eftersom han är den mest kände och erkände företrädaren för rörelsen. Dan Kimball är en känd företrädare för EC i USA. Han har publicerat ett flertal böcker. Dessutom kommer han från en sökarkyrkokontext, vilket är ganska vanligt inom EC. Han är dessutom tydligt evangelikal. Karen Ward är en känd representant från en av de mer liturgiska kyrkofamiljerna. Hon kommer inte från en evangelikal bakgrund, men är med sin anglikanskt-lutherska bakgrund intressant. Ben Edson slutligen är ett exempel från den anglikanska miljön i England som stämmer väl med MSC-sammanhanget. I Gibbs och Bolgers förteckning över femtio företrädare för EC nämns dessa fyra.¹¹⁷

5.2. Brian McLaren.

5.2.1. Personlig bakgrund.

Vi har ovan beskrivit McLarens kritik av postmodernismen. McLaren (f. 1956) säger sig ha sin bakgrund i fundamentalistiska sammanhang och fr.a. i Plymothbröderna. Genom en

¹¹⁵ Se t.ex. Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church.* s. 187 ff.

¹¹⁶ Gibbs och Bolger, a.a. s.126-128.

¹¹⁷ Gibbs och Bolger, a.a. s.266-268, 278-280, 283-285, 320-321.

mentor och Jesusrörelsen fick han hjälp att finna en bärande tro. Han såg sig som evangelist. Han blev lärare i engelska på universitetet i Maryland. Tillsammans med sin fru startade han husförsamlingen Cedar Ridge Community Church i Cedar Ridge i Maryland 1982, som sedan växte till en församling. Många av dem som kom med i församlingen ställde Brian McLaren inför svåra frågor kring postmodernismen, där den apologetik han lärt av Francis Schaeffer och Josh McDowell var ofruktbar. Genom ett nätverk för unga ledare fick han hjälp och, säger han, lärde sig att förtrösta på Gud mer än på sin egen teologi om Gud.¹¹⁸

5.2.2. Vad är det han reagerar mot?

Det mest grundläggande är hans uppgörelse med *moderniteten*. Vi är i en ny tid, vilket gör att vi måste tänka på ett nytt sätt. Här kritiserar han även fundamentismen, som han menar bygger på moderniteten. Fundamentismen karaktäriserar han så;

”Sanning är ett system av påståenden, som lagts som murstenar och murats upp med logik och som vilar på otvivelaktiga och självklara sanningars fundament.”¹¹⁹

Det finns även en uppgörelse med *det evangelikala arvet*, bl.a. följande punkter;

Individualismen. Den kan yttra sig i en snäv beskrivning av synden på det privata området och i en omvändelseförkunnelse som syftar tillfrälsning från helvetet och inte till att leva ett nytt liv i gemenskap.

Han vänder sig även mot *exklusivismen* gentemot andra religioner och andra samfund. Inte minst reagerar han mot alltför färdiga svar. I *En generös radikalitet* säger han att ortodoxi betyder ”vad Gud vet, varav vi vet en del, de vet en del och som vi alla har en massa kvar att lära oss om.”¹²⁰

Det finns även en vilja att *lära och liv* ska vara en enhet. Ren lära ska yttra sig i ett liv präglat av kärlek.¹²¹

Vidare vänder han sig mot en *evangelisation* som är alltför aggressiv. I stället är vi kallade att leva med andra människor i deras vardag. Det är sann apologetik att förkroppsliga Jesu budskap. Evangelisationen utgår i alltför hög grad från ett vi och dom-tänkande. Det leder till exklusivitet och okänslighet.¹²²

McLaren är *avvisande mot systematisk teologi* som är alltför präglad av modernismen, menar han. Det leder till färdiga propositioner och att man fastnar i att försvara Bibeln. I stället ska

¹¹⁸ Detta finns återgivet i Gibbs, Eddie och Bolger, Ryan. *Emerging Church* s. 283-285. En beskrivning finns även i McLaren, Brian. *En generös radikalitet*. Borgå 2006 s. 41-64.

¹¹⁹ McLaren, Brian. *Mer redo än du anar*. Vellinge (amerikanska upplaga 2002) s. 127.

¹²⁰ McLaren, Brian. *En generös radikalitet*, s. 26.

¹²¹ a.a. s. 284.

¹²² McLaren, Brian. *Kristen på ett nytt sätt*. s. 153-160.

vi se Bibeln och budskapet som en möjlighet till gemenskap. McLaren kritiserar evangelikalerna för reduktionism och den retoriska hårdheten.¹²³

Han menar även att det finns en brist på skapelseteologi och socialt engagemang.

5.2.3. Brian McLarens teologi.

McLaren är ju principiellt emot att beskriva teologi systematiskt. Han vill ha ett mer inklusivt förhållningssätt. Det är inte en slump att han sammanfattar *En generös radikalitet* med undertiteln *DÄRFÖR ÄR JAG en missionell + evangelikal + post/protestantisk + liberal/konservativ + mystisk/poetisk + biblisk + karismatisk/kontemplativ + fundamentalistisk/kalvinistisk + (ana)baptistisk/anglikansk + metodistisk + katolsk + grön + förkroppsligande + nedstämd men ändå hoppfull + framväxande + ännu inte färdig KRISTEN*. Han tror inte på att framställa propositioner utan kristen tro ska fr.a. levas. Detta till trots försöker jag att beskriva hans teologi.

Gud är större än biologiska kategorier. Fadern och Sonen bidrar till patriarkalismen. Därför vill McLaren inte använda personliga pronomen om Gud. Han är inte den hårde guden, dvs. en dominant makt, medvetande eller vilja (Gud A), utan en unifierad, evig outgrundlig, relationell gemenskap/familj/sällskap/entitet av räddande kärlek (Gud B). Jesus förkroppsligar Gud.¹²⁴

Jesus är Herre inte i betydelsen förtryckande kontroll utan befriande kärlek, mästare i att tjäna och en lärare som visar oss hur vi ska leva. Kyrkan har beskrivit Jesus enbart som en frälsare från helvetet och hans död har enbart fått en andlig betydelse.¹²⁵

Människan är skapad. Syndabegreppet har blivit en mängd privatmoraliska synder och bortser från socialetiska synder.¹²⁶

Frälsningen är holistisk. McLaren talar om en holistisk försoning. Han vill lämna de svar som talar om varför Jesus måste dö för vår synd och låta berättelsen få tala. Jesus visste inte varför han skulle dö, men det viktiga är att han lydde.¹²⁷ Den syftar i första hand inte till att vi ska komma till himlen, utan att vi ska leva här och nu. Gud frälser genom att döma och ge nåd. Frälsning är att få undervisning av Gud. McLaren vill framhålla den korporativa

¹²³ McLaren, Brian. *En generös radikalitet*. s. 191-194.

¹²⁴ a.a. s. 66-73.

¹²⁵ a.a. s. 75-85.

¹²⁶ McLaren, Brian. *Kristen på ett nytt sätt* kap.11 s. 141-152.

¹²⁷ McLaren, Brian. *Mer redo än du anar*, s. 80-81.

sidan i frälsningen.¹²⁸ Likaså är han ”mer intresserad av ett evangelium som är universellt verkningsfullt för hela jorden före döden i historien”.¹²⁹

Kyrkan är fr.a. en gemenskap som man ska kunna vara med i utan att tro. Genom att få tillhöra utan att tro (”belonging before believing”), kan människor gripas av evangeliet.¹³⁰

Bibeln är ett tilltal från Gud. McLaren har frågor kring flera gammaltestamentliga texter. Han menar att de inte kan förstås utan att man läser dem i, och utan att rycka dem ur, sitt sammanhang. Bibeln är inte ett facit där vi finner alla svaren, utan ett nådemedel. Vi läser ofta Bibeln fel. När vi tolkar bibeln ska vi ta hjälp av Skriften-traditionen-förnuftet-erfarenheten.¹³¹

Uppdraget är missionellt. Men denna mission får inte bedrivas som proselyterande utan i stor respekt för andra. Därför fungerar inte heller vänskapsevangelisation, utan bara att man blir verklig vän och ser och lär av sin vän. Det gäller att vara en lärjunge i sin vardag. Den som blir kristen ska inte behöva gå in i en kristen subkultur, utan få behålla sin kultur.¹³²

5.3. Dan Kimball

5.3.1. Bakgrund.

Dan Kimball hade ingen erfarenhet av kyrkan som ung när han växte upp i New Jersey. Efter universitetstiden bodde han i London ett år och fick genom en församling och en äldre pastor hjälp till en personlig tro. Han återvände till USA och arbetade som ungdomsledare i en församling präglad av Willow Creek, Graceland i Santa Cruz, Kalifornien. Detta var i början på 1990-talet. Han lyckades inte få med ungdomarna i huvudgudstjänsterna och bad då att få experimentera med ungdomsgruppen. Detta ledde till att han startade en ungdomsgudstjänst på söndagskvällar i församlingen Graceland där han gjorde gudstjänsten mer som ett café eller en konstutställning. Podiet flyttades ner mitt ibland folket och en del liturgiska moment infördes. Man startade även hemgrupper. Han fick kritik av församlingens ledning för att de blivit för oberoende. Dan Kimball säger ”Jag insåg att det som börjat som en metodfråga nu blivit en ecklesiologisk fråga”¹³³. Dan Kimball fick sedan med moderkyrkans goda minne starta en ny kyrka Vintage Faith Church.¹³⁴

¹²⁸ McLaren, Brian. *En generös radikalitet* s. 89-91.

¹²⁹ a.a. s. 110.

¹³⁰ McLaren, Brian. *Mer redo än du anar* s. 84-85, 87.

¹³¹ McLaren, Brian. *Kristen på ett nytt sätt* s. 96.

¹³² A.a. s. 171.

¹³³ Citat i Gibbs och Bolgers, a.a. s.279. Hela historien är återgiven hos Gibbs och Bolger s. 278-280.

¹³⁴ a.a. s. 280.

5.3.2. Dan Kimballs kritik.

1. *Ecklesiologisk.* Kyrkan inser inte att vi lever i en ny tid. Vår tid är postmodern och det får konsekvenser när det gäller att vara kyrka. Kyrkan beter sig som om hon levde i en kristen majoritetskultur när hon i själva verket lever i en post-kristen minoritetskultur. Det gör att kyrkan måste inse att hon är i en missionssituation.¹³⁵
2. *Sociologiskt.* Han menar att kristna i hög grad lever i en subkultur, och att man därför saknar förmåga att vara missionerande.¹³⁶
3. *Missiologiskt.* Utan att anpassa sig efter sökarnas önskemål måste hon möta de uppväxande generationerna med evangeliet på ett nytt sätt. Ja egentligen är det fel att kalla dem sökare. De har inga förväntningar på kyrkan. Sättet att missionera måste ändras så att kyrkan finns mitt ibland människorna.¹³⁷ Han tar som exempel att det var en aha-upptäckt för honom själv när han använde några dagar i veckan med att sitta på ett café för att samtala med människor.¹³⁸
4. Det finns även en kritik när det gäller *ledarskap*. Dan Kimball håller med kritikerna om att pastorer och präster blivit mer likt en företags VD i en stor hierarki¹³⁹, att man inte lyssnar till de unga ledarna¹⁴⁰, att människor, och fr.a. pastorer, lätt kommer i centrum så att gudstjänsten blir som en stor teaterföreställning.¹⁴¹

5.3.3. Dan Kimballs teologi.

Den skulle kunna beskrivas som ganska klassiskt evangelikal.

Gud är treenig. Detta är omistligt för Kimball. Han hänvisar därför både till de apostoliska och till de nicenska trosbekännelserna.¹⁴² Skälet till att han inte vill använda senare trosbekännelser, är att han vill hålla fast vid mysteriet. Det finns en trygghet i att inte säga för mycket.¹⁴³ Han betonar att vi får tillbe treenigheten även om vi inte förstår den.¹⁴⁴

Jesus är den historiske Jesus som kyrkan alltför ofta gjort till någon annan än den han är. Han är Gud och människa.¹⁴⁵ Han tror på Jesu ställföreträdande lidande för vår synd, men

¹³⁵ Se bl.a. Kimball, Dan. *They Like Jesus But Not the Church*. Grand Rapids s. 18, 21, 30.

¹³⁶ a.a. s. 36-49.

¹³⁷ Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 112 och s. 167.

¹³⁸ a.a. kapitel 2. *Why I escaped the Church Office* s. 36-49.

¹³⁹ a.a. s. 79

¹⁴⁰ a.a. s. 81-82. Här hänvisar han bl.a. till att Calvin bara var 26 år när han skrev sin Institutes.

¹⁴¹ a.a. s. 85-88.

¹⁴² Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Church*. s. 93.

¹⁴³ a.a. s. 94.

¹⁴⁴ a.a. s. 99-100.

¹⁴⁵ a.a. s. 92.

tycker att det finns ett behov av att inte bara betona förlåtelsen utan även livet i Jesu efterföljd.¹⁴⁶ Det handlar om en relation, som i ett äktenskap.¹⁴⁷

Människan är en syndare¹⁴⁸ som behöver frälsning.¹⁴⁹ Inte minst kyrkan själv behöver frälsning. I alltför hög grad är vi snabba att döma dem som är utanför, och att överföra domar som inte är förankrade i Bibeln.¹⁵⁰

Frälsningen sker genom Jesus Kristus. Jesu död innebär ett ställföreträdande lidande som vi inte förstår eller kan förklara.¹⁵¹ På ett mjukt sätt vill han framhålla Jesus som enda vägen till Gud.¹⁵²

Kyrkan är full av brister. Den behöver bli missionerande, som tidigare påpekats. Kimball betonar en mängd förhållningssätt när det gäller kyrkan. Den är kallad att utifrån Ef. 4:11-12 utrusta församlingen. Han har arbetat mycket med gudstjänsten och med smågrupper i församlingen.¹⁵³ Det behövs en platt organisation, plats för unga ledare och att man använder ritual, men de ska fyllas mening. Predikningarna får inte överföra personliga åsikter och fördomar, eller kärlekslöshet.¹⁵⁴ Kanske kommer det fram allra tydligast när Kimball för fram de önskningar som finns, och som han ser missionellt motiverade.

Observera att Kimball inte skulle gå med på att man ändrade för att vara till lags eller för att tillrättalägga budskapet. Kyrkan ska vara central i sitt budskap, ge rum för en kärleksfull gemenskap, respektera var och en, inbjuda till samtal och diskussion och ge rum för mystika och kontemplativa uttryck.¹⁵⁵ Han vill att kyrkan ska vara ”a Worshiping Community of Missional Theologians”. Att tillbe och fira gudstjänst är vår huvudkallelse, vi är en gemenskap lokalt och globalt, vi är missionerande för att vi inte ska bli/vara en subkultur. Mission är ett sätt att vara.¹⁵⁶

Bibeln är inspirerad av Gud, vår kompass och vårt ankare.¹⁵⁷ Bibeln är huvudauktoriteten, men den får inte brukas så slarvigt som många fundamentalister brukar den. Den ska läsas ödmjukt, i medvetande om att vi kan tolka fel. Vi ska närma oss Bibeln som en berättelse.

¹⁴⁶ a.a. s. 100-101.

¹⁴⁷ Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 237-238.

¹⁴⁸ Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 104. Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 104-105.

¹⁴⁹ Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 233-237.

¹⁵⁰ a.a. s. 105-106.

¹⁵¹ Kimball, Dan. *The Emerging Church and Missional Theology*. I Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 100-101.

¹⁵² a.a. s. 166-167 samt hela kapitlet

¹⁵³ Se Gibbs och Bolger a.a. s. 111-112.

¹⁵⁴ Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 73-95.

¹⁵⁵ a.a. s.218-232, sammanfattat på s. 232.

¹⁵⁶ Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 103-104.

¹⁵⁷ a.a. s. 94-99.

Samtidigt betonar Kimball att vi kan vara frimodiga att lyfta fram det som är klart i Bibeln. Han är noga med att vi måste förstå sammanhanget och vilken typ av text det är.¹⁵⁸

Kimball lyfter i *They Like Jesus but not the Church* fram några enkla regler. Vi ska se upp med att lägga in våra egna tolkningar, lyfta fram bibeln och dess budskap med respekt och med kärlek till andra.¹⁵⁹ Fr.a. ska Bibeln förvandla oss så att vi blir en missionerande gemenskap.¹⁶⁰

Uppdraget är att vara en missionerande gemenskap.¹⁶¹

5.3.4. Dan Kimballs praktik.

Bob Whitesel¹⁶² beskriver *gudstjänsten* i församlingen så, att den består av 20 minuters sång och lovsång, 40 minuters predikan och 20 minuters avslutande lovsång. Den sista delen innehöll moment av olika delaktighetsmoment som förberetts i olika delar av lokalen. En viktig del är skapandet. Whitesel beskriver att lokalen omgärdats av mörka gardiner, scenen var i centrum mitt ibland församlingen och vid kortväggarna fanns bilder med ungdomar som sträckte sina händer mot himmelen. Det fanns även tre stora filmdukar längs ena kortväggen. Dessa tre väggar tillsammans ger en känsla av 270 graders förväntan, menar Whitesel. Mitt på scenen stod ett sex fot långt metallkors, flankerat av två ljusstakar. Olika konstverk runt om i lokalen gav en känsla av ett heligt rum. Det är viktigt att skapa ett heligt rum fullt med symbolism. Detta skapar vördnad. Under gudstjänsten kan man ofta se målare och skulptörer som arbetar. Olika konstnärer får arbeta frivilligt med att smycka lokalen.

Dan Kimball ville ta vara på äldre traditioner i liturgi och former och därmed skapa ett rum för ett möte med Gud. Därför skapar man bönestationer. Det började med att Kimball bjöd in konstnärer för att vara med och forma gudstjänstlokalen. De ville spegla församlingens liv i olika yttre uttryck.¹⁶³ Man arbetar även med tystnaden som en viktig del i gudstjänsten.

¹⁵⁸ Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 192-194, 197-198, 201-202.

¹⁵⁹ a.a. s. 204-209.

¹⁶⁰ a.a. s. 201-203. Se även Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 97 "so the Scriptures are for life-change, not just information".

¹⁶¹ a.a. s. 83-105. Se även Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 36-49.

¹⁶² Whitesel, Bob. *Inside the Organic Church. Learning from 12 Emerging Congregations* s. 42-50.

¹⁶³ Avsnittet om gudstjänsten är hämtat från Whitesels besök i Vintage Church hans bok: *Inside the organic Church* s. 42-50.

Predikan varar c. 40 minuter. Den är en bibelutläggning, in i den konkreta situation människor befinner sig i. Man vill nå dem som inte annars attraheras av kyrkan. Att han tror på en traditionell predikan i en framväxande kultur är tydligt.¹⁶⁴

5.4. Karen Ward.

5.4.1. Bakgrund.

Karen Ward föddes i Ohio på 1960-talet. Hon läste psykologi, statsvetenskap, psykologi och ekonomi, och blev sedan prästvigd. Första åren arbetade hon i en svart luthersk kyrka i Philadelphia. Efter två år sökte hon en tjänst i Twin Cities, men fick den inte. Själv tror hon att det beror på att hon var en ung svart kvinna. Hon från 1994 i sju år på ELCA:s¹⁶⁵ högkvarter i Chicago. Där började hon läsa om postmodernismen och startade en hemsida som hette *EmergingChurch.com*. 2002 lät ELCA henne börja arbeta i Seattle i en luthersk och episkopal samarbetskyrka. Hon ville arbeta i ett område med konstnärer, singlar och caféer. Det fanns inga andra kyrkor i området.

5.4.2. Karen Wards ärende.

Hon ville plantera en kyrka bland postmoderna människor. Den skulle vara kreativ och präglad av staden. Hon började med åtta personer, och ett löfte från den lutherska kyrkan om en lön för tre år. Wards kritik mot moderkyrkan har fr.a. att göra med dess oförmåga att tala in i den framväxande kulturen. Hon uttalar ingen stark kritik av kyrkan, men vill positivt framhålla kyrkan in i den postmoderna tiden. I detta finns uttryck som att människor är trötta på ord.¹⁶⁶ Det innebär att hon menar att det är helt ofruktbart att försöka definiera försoningen, en klar bibelsyn m.m. I stället handlar det om en gemenskap som vi får träda in i.¹⁶⁷ Det är ett liv som ska levas i gemenskap med den treenige Guden och gemenskap med varandra. Följaktligen kallas hennes bidrag i Robert Webbers bok för *The Emerging Church and Communal Theology*.¹⁶⁸ Hon betonar att människor i Seattle har en positiv syn på Jesus, men församlingarna förmår inte att leva ut det han lärde.¹⁶⁹

5.4.3. Karen Wards teologi.

¹⁶⁴ Se Kimball, Dan. *They Like Jesus but not the Church* s. 197, 205-208.

¹⁶⁵ ELCA = Evangelical Lutheran Church in America.

¹⁶⁶ Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 163-164.

¹⁶⁷ a.a. s. 163-164,

¹⁶⁸ a.a. s. 161-182. Se inte minst sidorna 178-180.

¹⁶⁹ Gibbs och Bolger, a.a. s. 48.

Gud är treenig. Det kristna livet handlar om att dras in i den treenige Gudens gemenskap. Vi är med i Guds liv och reflekterar gudomens inre liv. När vi lever i Gud återger vi Guds gudomlighet, om även dimmigt.¹⁷⁰

Jesus bjuder in oss i treenighetens gemenskap.¹⁷¹ Genom Jesus dras vi likt barn in i Guds stora berättelse.¹⁷² Därför handlar det kristna budskapet om den stora berättelsen. I Kristus dras vi in i Guds skeende av liv, död, uppståndelse och återkomst.¹⁷³

Människan är relationell och behöver frälsas in i en gemenskap med Gud. Vi behöver denna gemenskap för att förnyas som mänsklighet till en gemenskap som är sänd ut i världen.¹⁷⁴ Människan befinner sig i en kaotisk värld där vi alla är heretiker och avgudadyrkare.¹⁷⁵ Vi är i behov av helande, gemenskap och kärlek.

Frälsningen är inte i första hand att omfatta trossatser, eller att förstå varför Jesus dog, utan det är att dras in i den treenige Gudens gemenskap. Atonement betyder at-one-ment, att dras in i det nya liv och den nya relationsenhet med Gud som Kristus inkarnerade.¹⁷⁶

Försoning är därför ett verb i Guds handlande som vi är med i.¹⁷⁷ Frälsning är att ha en kärleksrelation med Gud.¹⁷⁸ Den enskilde ska bli mer och mer lik Gud. Ward pekar här på den ortodoxa theosistanken. Vi blir inte Gud, men vi ska leva i Gud och forma våra liv utifrån Gud.¹⁷⁹

*Kyrkans*¹⁸⁰ uppgift är att förkroppsliga denna gemenskap. Den är ett svar på Guds inbjudan till oss. Gud friar till oss och vi svarar. Kyrkans uppdrag är att bjuda in i denna gemenskap, inte att säga vilka som är innanför eller utanför. Vi bjuds in i gudstjänsten, i mässan och i Ordets läsningar i gudstjänsten. Vägen in i kyrkan går genom förberedelse för dop och genom katekemunatet. Det kan också börja med samtal tillsammans om tron. Det handlar inte om kunskapsförmedling utan om livsförvandling. I ett annat sammanhang är Karen Ward noga med att betona att även mötet är en gudstjänst. I en konversation med någon frågar denna person när församlingen firar gudstjänst. Ward svarar; ”Du har just varit på en”.¹⁸¹ För Ward är det viktigt att teologin är lokal. Ward vill ge plats för lekmännen och

¹⁷⁰ a.a. s. 175. Se även resonemanget om försoningen s. 164 och hennes svar till Mark Driscoll s.46.

¹⁷¹ a.a. s. 165.

¹⁷² a.a. s. 167.

¹⁷³ a.a. s. 164.

¹⁷⁴ a.a. s. 167.

¹⁷⁵ a.a. s. 164

¹⁷⁶ a.a. s.164.

¹⁷⁷ a.a. s. 46.

¹⁷⁸ a.a. s. 165.

¹⁷⁹ a.a. s.175.

¹⁸⁰ a.a. s. 163-167, 170-175, 177-180. Gibbs och Bolger, a.a. s. 89.

¹⁸¹ Gibbs och Bolger. a.a. s. 89.

låter t.ex. några församlings medlemmar kommentera delar av hennes presentation av Church of the Apostles.¹⁸² Hon pekar på församlingens kärnvärden; mission och vänskap, gemenskap och gästfrihet, äkthet och en fri relation till ekonomin, tjänst och nåd som Jesus visade, tradition och nyskapande där det finns plats för nyskapande, skönhet och vishet, sanning som förvandlar oss, samt att glädjen och det oväntade hör samman i Andens gemenskap. Ward har i sin lutherskt-anglikanska tradition en tydlig sakramental betoning. Man skulle kunna säga att hon står för en nådemedelskristendom. Vi kommer till den Gud som älskar oss. Denne treenige Gud fyller oss med sin närvaro och drar oss in i sin gemenskap. Den enskilde blir därmed Kristi kropp i sin vardag, på sitt arbete osv. *Bibeln* är den stora berättelsen som består av en mängd små berättelser. Den finns i liturgin. Den är berättelsen med stort B som är personlig och sann. Fr.a. blir det en sanning när vi dras in i denna berättelse. Vi dras då in i en relation. För Ward är Bibeln ett medel för att förmedla gemenskap med Gud. Ward vill inte använda uttrycket ”inerrant” eller infallible” om bibeln. Den är dynamisk och ska tolkas i kyrkans gemenskap och därmed inte användas propositionellt.¹⁸³

Uppdraget är att vara Kristi kropp i vardagen, att dra in människor i gemenskapen och lyssna till deras berättelser. Sökarkyrkornas attityder beskriver hon som en vampyrhållning. I stället får kyrkan vara stadsmunkar. De får fungera som en sorts kloster. Det handlar om att vara en gemenskap som återspeglar den treenige Guden.¹⁸⁴

5.4.4. Karen Wards praktik.

Gudstjänsten befinner sig inom en anglikansk-luthersk tradition. I denna spelar liturgin en stark roll. Man följer Revised Common Lectionery. Hon ser därför kyrkoårets läsningar som en förmedling av den stora berättelsen under en treårscykel. Här läses GT, epistel och evangelium, samt en psaltarpsalm. De kallar sitt veckomöte för ”Massgathering”. Här samlas smågrupperna, och här firar man mässa. Gudstjänsten ska förmedla ett möte med Gud. Karen Ward säger;

”So we come to Mass gathering not so much with heads that are empty and needing to be opened and then filled with scriptural information; but more with stomachs that grumble

¹⁸² Se hennes bidrag i Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 162, 163, 164-166, 170, 175, 177, 180.

¹⁸³ Beträffande bibeln se Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 44-46, 165-168, 173-174.

¹⁸⁴ a.a. s. 44-46, 168-170, 173, 177-181.

and seek to be fed, with hearts that are broken and in need of healing, with lives that are confused and complicated and in need of guidance...”.¹⁸⁵

Det finns en förväntan att Gud ska möta genom Andens verk.¹⁸⁶ Ward kallar the Church of the Apostles (COTA) för en ancient-future church. Man kombinerar det gamla (psalmer, liturgi, ljus, nattvard) med techno-moderna källor (alternative rock, konst, ambiance, videoprojektor). Det ger rum för en mångfald kulturer.¹⁸⁷ Gudstjänsten har en traditionell liturgi med syndabekännelse, avlösning, textläsningar, reflektion/predikan, nattvard. Inom denna finns bönestationer och olika typer av musik.¹⁸⁸ Bob Whitesel menar att COTA lyckas förena det välkända i liturgin med det bästa i nuet och framtiden. Resultatet blir ett starkt andligt möte.

Predikan handlar mer om det hon kallar *reverb*, dvs. ett återreflekterande, vilket handlar om reflektioner över bibelordet. Det kan vara en predikan, en meditation ett drama, musik, diskussion eller liknande. Man föredrar en reflektion över vad Anden säger genom textens händelser och berättelser framför en didaktisk undervisning. En huvudtanke är att Skriften personifieras i gemenskapen. Därför är predikan mer än den traditionella synen på predikan.¹⁸⁹

5.5. Ben Edson.

5.5.1. Bakgrund.

Han är född 1973. Han växte upp i ett anglikanskt prästhem, men levde ett dubbelliv med droger och festande, samtidigt som han var med i faderns församling. Vid universitet förändrades hans liv radikalt när det blev slut med hans flickvän. Han sökte då Gud på nytt och började att aktivt delta i den församling i Devon, som mötte honom med mycket kärlek. Han blev uttagen att utbilda sig för Church Army (en evangelisationsrörelse inom Church of England) och tog sin teologiexamen. Under sin studietid brottades han med evangelikal teologi och drogs till ”the mystical side of Anglo-Catholicism”.¹⁹⁰ Han ville inte bli tillsagd vad han skulle tycka och tänka, utan han ville upptäcka själv. Manchesters stift erbjöd honom att starta en ny kyrka i Manchester.

¹⁸⁵ a.a. s. 167.

¹⁸⁶ .a. s. 166-168.

¹⁸⁷ Whitesel, Bob a.a. s. 59.

¹⁸⁸ Whitesel, a.a. s. 60.

¹⁸⁹ Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches* s. 167-168.

¹⁹⁰ Gibbs och Bolger, a.a. s. 266-268. Citat på s. 266.

5.5.2. Arbetet med Sanctus1.

En stor bombattack 1996 hade förstört stadskärnan, men den byggdes upp till en modern storstad. Ben blev ansvarig för kyrkans mission in i Manchesters stift. Efter samtal med några startades en ny kyrka i Manchesters cityområde den 17 februari 2002. Den kom att kallas Sanctus1. Man möts en gång i månaden för en offentlig gudstjänst där antalet deltagare har varierat från 15 till 60. Kärnan möts varje vecka på onsdagar. Sammanlagt c. fyrtio personer möts i två grupper på onsdagar. Innehållet i samlingarna varierar från bibelstudier, diskussioner, gudstjänster, filmvisningar och musik. En gång i månaden firar onsdagsgrupperna nattvard. Åldern varierar mellan 25 till 40-årsåldern. Många är engagerade inom konst och kultur ("creative arts"). Det är en öppen missionsinriktad kyrka som växer genom vänners kontakter. Man söker nå de passiva kyrkomedlemmarna i st.f. de okyrkliga och har även startat en bar i city för att få en naturlig evangelisationsbas. I planerna ingår även att öppna ett nattcafé och att starta en tredje grupp på onsdagarna som riktar sig till helt okyrkliga.¹⁹¹

5.5.3. Ben Edsons ärende.

Den teologiska utgångspunkten är *mission dei*. Gud är redan verksam i världen . Församlingens uppgift är att upptäcka var och sedan ställa sig bredvid Gud.¹⁹² Edson betonar att det handlar om en livsstil. Det handlar om relationer till Gud, varandra och världen. Så snart man ser det bara som olika möten eller kampanjer har man förlorat.¹⁹³

5.5.4. Ben Edsons teologi.

Gud är välkomnande. Gud inte kan definieras av teologin.¹⁹⁴ Han är verksam i sitt rike. De olika traditionerna är en rikedom. Den bekännelse man betonar är den nicenska.

Människan. Gud verkar genom människor i kulturen. Han kan tala genom människors skapande. Samtidigt måste vi vara kritiska till kulturen.

Jesus. Vi förs in i en relation till Gud genom Jesus Kristus. I *Values* säger man; "Christ meets everyone of us and brings us near". Man säger även att vi är "exploring a journey

¹⁹¹ Detta finns återgivet i Gibbs och Bolger, a.a. s. 266-268. Se även Edson, Ben. *An Exploration into the Missiology of the Emerging Church in the UK Through the Narrative of Sanctus1*. s. 25-26.

¹⁹² a.a. s. 52-53.

¹⁹³ a.a. s. 108. Se även ett ex. i Gibbs och Bolger, a.a. s. 126-127.

¹⁹⁴ <http://www.mergingchurch.info/stories/sanctus1/index.htm> Förutom dessa är uppgifterna hämtade från Sanctus1 blogg deras värdeokument Sanctus1 Values som Ben Edson vänligen skickat till mig.

into, a relationship with God through Jesus Christ.”¹⁹⁵ Jesus är det stora exemplet och förebilden. När vi tjänar med de gåvor vi fått återspeglar vi honom.

Frälsningen finns hos Kristus. Man är försiktig med att uttala sig om andra religioner. I relation till andra religioner betonas respekt, ödmjukhet och inklusivitet. Alla är välkomna. När församlingen bjöd in en buddistmunk talade man inte om skillnaderna, och försökte inte heller att omvända honom. I stället gav honom en positiv upplevelse av en kristen gemenskap, säger Edson.¹⁹⁶

Kyrkan är själva tyngpunkten i hans tänkande. Ben Edson själv anger fyra nyckelteman som hänger ihop för *Sanctus1*.¹⁹⁷ Det första är *kontextualisering*. Man började forma en lokal teologi där man hela tiden sökte en dialog mellan text och kontext. Man ville att en ecklesiologi skulle växa fram som var unik för Manchester city. Det andra är *gemenskapens hermeneutik*. Att leva i city är ofta en ensamhetsupplevelse. I Manchesters citykärna är 73 % singlar. *Sanctus1* har velat erbjuda en gemenskap mitt i denna ensamhet. Gemenskapens hermeneutik är en äkta gemenskap av människor med en alternativ världsbild. Kristendomen är ramen för denna. Man säger ”Jesus skrev inte en bok, men formade en gemenskap”.¹⁹⁸ Lesslie Newbigins kännetecken på en församling lyfts fram; en gemenskap för lovsång, för sanning, en gemenskap som lever för andra, som praktiserar det allmänna prästadömet i världen, som tar ett ömsesidigt ansvar och som är en hoppets gemenskap. Apologetiken finns i gemenskapen, inte i läroarna. Från Newbigin har man att gemenskapen ska vara inklusiv, självutgivande och tjänande. I en pluralistisk värld behövs en mångfald av tjänster och människor utrustade för att gå in i dessa. I stället för att kalla sig en gemenskap vill man kalla sig en *communitas* (kommunitet). I övergångsperioder växer det fram gemenskaper som har en basstruktur och en ospecificerad gemenskap som underställer sig varandra under den allmänna auktoriteten av de rituella äldste. Även i *Values* betonas att kyrkan är en välkomnande gemenskap. I gemenskapen möts våra liv med Skriften och Traditionen.¹⁹⁹

De följande två nyckeldragen enligt Edson kan sammanfatta *uppdraget*, men de kan inte isoleras från de första två.²⁰⁰ Det tredje draget är *missions DNA*. Mission och evangelisation är viktigt, men inte på det traditionella sättet. Det finns en misstänksamhet mot

¹⁹⁵ *Sanctus1 Values*.

¹⁹⁶ a.a. s.133.

¹⁹⁷ Om inget annat anges är uppgifterna från Edson, Ben. *An exploration into the Missiology of the Emerging Church in the UK Through the Narrative of Sanctus 1*. I *International Journal for the Study of the Christian Church*. Vol. 6, No. 1 s. 24-37.

¹⁹⁸ a.a. s. 28.

¹⁹⁹ *Sanctus1 Values*.

²⁰⁰ Se Edson, Ben a.a. s. 24-37.

evangelisationsmetoder. I stället vill man tänka organiskt. Teologi är en del av missiologin, inte tvärtom! Församlingen lever mission och vill skapa en miljö där människor känner en frihet att samtala om tro.

Det fjärde är det Edson kallar *kulturell korrelation*. Med det menar man att Gud redan är verksam i konst och kultur. Man vill lyssna på Guds röst i kulturen. Den samtida kulturen kan förmedla sanning och godhet. Denna teori förhåller sig inklusivt i den pluralistiska kulturen.

5.5.5. Ben Edsons praktik.

Gud är verksam i världen. Han är närvarande i musik, film, konst och andra delar av samtidskulturen. *Gudstjänsten* ska reflektera vår förundran inför Gud. Det intryck mitt begränsade material ger, är att gudstjänst också kan vara ett vidare begrepp än en vanlig högmässogudstjänst. Hela livet är en gudstjänst. På sin hemsida kallar man sig en *ancient-future church*.²⁰¹ Det betyder att man försöker ta till vara kyrkans gamla traditioner, samtidigt som man arbetar med att nå ut i samtidskulturen. I bönen använder man sig av Jesusbönen, gemensam bön, kroppsbön (med gester). I nattvarden, som firas två gånger i månaden, finns en koppling bakåt och in i framtiden.²⁰²

Man vill överbrygga klyftan mellan sekulärt och sakralt. Samtidigt är man inte okritisk till den. Ben Edson ser musik, film, konst och kultur som kontaktpunkter mellan människor vardagsliv och tro.²⁰³ Inom Sanctus1 har man skapat ett förtroende så att människor vet att de kan ta med en vän, att denne välkomnas och får en fin kväll.²⁰⁴

Vid New Agefestivalen har man haft en monter för att vittna om Kristus. Vi skapade ett heligt rum, säger Ben Edson, där människor kunde sätta sig och få förbön för helande. Vi fick kontakt med några verkliga andliga sökare, säger han.²⁰⁵

Synen på evangelisation är i många sammanhang manipulativ och fränstötande. Men Ben betonar att evangelisation är fundamentalt avgörande. De principer han lärt sig är att evangelisationen måste vara organisk och ärlig. Organisk därför att den bästa evangelisationen sker naturligt. Försöker vi tvinga fram den blir vårt anslag beräknande. Människor genomskådar det.

²⁰¹ www.sanctus1.co.uk

²⁰² a.a. s. 226.

²⁰³ a.a. s. 67-68.

²⁰⁴ a.a. s. 79.

²⁰⁵ a.a. s. 232.

5.6. Kritisk summering.

Följer vi Scott Badyer-Say kan vi säga att Dan Kimball tydligt tillhör de evangelikala pragmatikerna. Han vill tala in i en föränderlig kultur, men håller i stort sett fast vid en ganska traditionell evangelikal ståndpunkt. I det kan jag bara instämma. Han är missionell, men med en låg profil. Samtidigt är han biblicistisk. Han brottas verkligen mellan bibelordet och tidens frågor. Många gånger tycker jag mig se att han trots allt är och förblir präglad av sitt arv från sökarkyrkorna med dess evangelikala teologi.

Brian McLaren hör till postevangelikala emergenter. Det postmoderna tänkandet gör att han inte vill låsas in i någon fålla. Han är inte längre evangelikal, utan blir snarast post-evangelikal. Det stämmer väl. Ibland kan man uppleva honom som en pastor Jansson – han ger inga bestämda besked, men den upplevelsen är ju enligt McLaren modernistiskt betingad. Om vi jämför med de fyra kännetecknen på evangelikal under 3.2.3. så går det inte att placera honom som evangelikal.

Omvändelsebetoning – Han har en väldigt låg profil. Han är evangelist och hans egentliga ärende är att nå dem som är utanför. Han betonar ”belonging before believing”. Det innebär en viss försiktighet i framtoningen av kristen tro. Jag ser det fr.a. som ett sociologiskt förhållningssätt. Han vill inte vara proklamatorisk i mötet med människor. Det innebär ju att tala maktspråk, sett ur postmodern perspektiv.

Bibeln är viktig som berättelse, men han ifrågasätter den ibland, särskilt Gamla Testamentet. Han kan inte bejaka Lausannedeklarationens andra punkt. Den lyder;

”Vi bekräftar vår tro på både Gamla och Nya testamentets gudomliga inspiration, sanning och auktoritet, dess fullständighet som Guds enda skrivna ord, utan fel i allt som det påstår och det enda ofelbara rättesnöret för tro och praxis.”²⁰⁶

Han låter Bibeln-Traditionen-Förnuftet-Erfarenheten bli tolkningsmönstret. Detta är ett uppbrott från en traditionell evangelikal hållning.

Korset har inte den starka plats som det har inom evangelikalisms huvudfåra. I stället betonas död-liv och Jesu liv som ett föredöme.

Karen Ward och Ben Edson är olika varianter av mainline missionals. De står i en liturgisk tradition med en vilja att vara kyrka i den framväxande kulturen. Karen Ward har ett tydligare nådemedelstänkande, medan Sanctus I befinner sig mer inom det Missions-Shaped Church kallar ”Fresh expressions of Church”. Båda de sistnämnda har en tydlig betoning på kyrkan som gemenskap, på ett sakramentalt handlande och på Guds rike som något som finns även utanför kyrkan. Den synen på Guds rike kan ha svårigheter med att

²⁰⁶ Nordlander, Agne, m.fl. *Budskapet från Lausanne*, Klippan 1977 s. 10.

bevara en kyrklig identitet. Särskilt Edson betonar ju att Gud verkar även i samtidskulturen. Kyrkoidentiteten bevaras för Ward i att för henne är gudstjänsten, med dess liturgi, centrum. För Edson, förutom i gudstjänsten, finns det även i hans starka missionella ärende. Han tycks kunna bevara en öppenhet för kulturen med en stark och ödmjuk övertygelse om missionsuppdraget.

Hos alla fyra finns en betoning av skapandet och delaktigheten i gemenskapen.

6. SUMMERING AV EMERGING CHURCH OCH KRITISK DISKUSSION.

6.1. Konsekvenser inom teologi och praxis.

Trots att ett postmodernt tänkande enligt bl.a. McLaren innebär ett uppbrott från systematik, funderar jag nu vidare kring EC och dess konsekvenser. Ett genomgående tema är att den framväxande postmoderna kulturen kritiserar den traditionella evangelikalismen. EC ett barn av postmodernismen. Den är eklektisk och det finns ett liminalt uppbrott från den evangelikala miljön. EC har en vilja att gestalta gemenskap och ett nytt sätt att tänka mission sett ur ursprungskontexten. Dessutom finns en uppgörelse med det evangelikala arvets betoning av rationellt tänkande och av läran.

6.2. Ett barn av postmodernismen.

EC är tydligt ett försök att vara kyrka i en ny kulturell situation. Postmodernismen har gett upp tanken på allmängiltiga svar. Det finns ingen metaberättelse, bara miniberättelser. Det kommer till uttryck i bibelanvändning, evangelisation och i en eklektisk andlighet. Praktikerna blir en blandning mellan olika spiritualiteter. Dessa är inte nödvändigtvis integrerade i teologin eftersom man inte söker att ge allmängiltiga svar. Detta sagt möjligt med undantag för Dan Kimball och Mark Driscoll.²⁰⁷ Finns det inte en risk att en kyrka som blir en spegel av samtiden också förlorar sin själ? Finke och Stark menar att just de kyrkor i USA som hållit fast vid en stark identitet har förblivit även numerärt starka.²⁰⁸ Postmodernismen bär i sig en uppgivenhet. Det moderna projektet fungerade inte. En naturlig följd skulle kunna bli en viss uppgivenhet. I behovet av den lilla gemenskapen kanske finns mer av en överlevnadsstrategi än en nytestamentlig angelägenhet? Samtidigt finns det inom EC en uppriktig vilja att låta livet präglas fullt ut på alla livets områden av tron. De här två strömmarna möts. Det viktiga i den situationen blir upplevelsen av

²⁰⁷ Webber, Robert: *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches*. Grand Rapids 2007.

²⁰⁸ Finke, Roger och Stark, Rodney. *The Churching of America, 1776-1990*. New Jersey 1992. s. 238.

gudstjänsten, och även av predikan, i en gemenskap. Kan gemenskapen bli bestående eller blir den på sikt flyktig? I så fall blir EC ett övergående flytande fenomen.

6.3. Ett barn av en evangelikal obalans.

Det är mycket tydligt att skapelsesteologin ofta, inte alltid, i evangelikala sammanhang fått stryka på foten för andra och tredje trosartikeln. Sett ur kyrkans genesis och källor blir det här en brist. Hit hör olika spiritualitetspraktiker. Alistair McGrath nämner i sin bok *The Future of Christianity* fyra grenar av kristen tro som han menar kommer att överleva; den katolska, den ortodoxa, den evangelikala och den pentekostala eller karismatiska. Skulle inte de kunna sammanfattas i en liturgisk praktik, en mystik praktik, en bibelpraktik och en erfarenhets- och delaktighetspraktik? Min fundering är om inte den evangelikala traditionen genom åren saknat den mystiska och de liturgiska praktikerna. I så fall är EC en utmaning till större bredd, inte uniformitet, i att vara kyrka.²⁰⁹ Det evangelikala arvet har betonat bibelpraktiken och tillsammans med det karismatiska erfarenheter av spiritualitet. Ibland har det lett till en koncentration på det rationella med en brist på erfarenhet. Risken är att EC överger sina gamla praktiker för de nya. Går de att hålla samman?

6.4. En eklektisk kristendomstolkning.

Det går utöver den här uppgiftens möjlighet att närmare undersöka de eklektiska dragen inom EC. Uppenbarligen finns det ett modernt tänkande hos Dan Kimball och t.ex. Mark Driscoll.²¹⁰ Går det att praktisera en konsekvent postmodern trosuppfattning? Har vi inte ett grundläggande behov av en helhet och av en koherens i vårt sökande? En eklektisk trosuppfattning fungerar för stunden, men gör den det i längden? Vilka konsekvenser får det? Karen Ward och Ben Edson har en tydlig nådemedels- och gudstjänstbetoning som ger identitet och stabilitet. Brian McLaren har ett mer intellektuellt förhållningssätt. För egen del funderar jag över var McLarens resa slutar. Diskrepansen mellan tänkandet och praktikerna, kan på sikt leda honom vart som helst. För McLaren tycks praktikerna styras av en postmodern kristendomsförståelse. Det leder till ett uppbrott från evangelikal kristendomsförståelse, men vart leder det vidare? Jag föreställer mig att han just nu befinner sig i en liminalitetssituation. Liksom deismen snarast blev en övergång från teism till naturalism, föreställer jag mig att det som följer av hans generösa radikalitet blir en ny sorts

²⁰⁹ Se Gibbs och Bolger a.a. som ger flera exempel på s. 217-234.

²¹⁰ Se Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Churches*. Grand Rapids 2007.

kristendom med någon form av koherent sammanhang, om inte för honom för hans efterföljare.

6.5. Ett evangelikalt uppbrott.

En jämförelse mellan de fyra företrädarna gör det svårt att placera in alla i den evangelikala traditionen. Brian McLaren kallar sig postevangelikal, Dan Kimball är evangelikal, Ben Edson har sitt ursprung delvis i en evangelikal miljö.

Om vi ställer de fyra kriterierna för traditionell evangelikalism kan inte McLaren inrangeras bland evangelikala. Kimball passar mer in som pragmatisk evangelikal.

Korset har inte samma centrala ställning. Det handlar mer om ett förvandlat liv, inte om evigt liv, utan om att leva här och nu. Bibeln är fr.a. ett nådemedel, men frågan om trovärdighet och läror lämnas därhän. Det är en nedtonad aktivism. EC ligger mycket närmare en hållning likt GOC där Guds rike inte bara finns i kyrkan utan Gud är verksam överallt. Den kristnes uppgift är att gå in i detta rike och vara det. Omvändelsen är definitivt nedtonad. Det kan handla om avgörelse, men med stor försiktighet och respekt. I en del fall blir det mer en nådemedelsbetoning utan erbjudande att ta något avgörande steg. De uttryck som finns är tända ljus, delaktighet i skapande m.m. Det kan vara uttryck för ett omvändelsetänkande i nedtonad form, men det kan även helt sakna ett sådant perspektiv. Jag tolkar det så, att företrädarna huvudsakligen är missiologiskt inriktade utifrån en postmodern kontext. I större eller mindre grad styr det deras förståelse av deras uppdrag.

6.6. Inte en kyrka, men en ecklesiologisk gemenskap.²¹¹

Det är genomgående hur uppbrottet från individualismen lett till en betoning av gemenskapen i att vara kyrka. Denna gemenskap är skapande och ger rum för delaktighet. Den är inklusiv, inte exklusiv. Den ger rum för att delta utan att omfatta trossatserna. Den har en mångfald uttryck och låter i de flesta fall inte predikan dominera. I denna gemenskap blir nya spiritualitetspraktiker viktiga inslag. Flera av författarna kan tala om gemenskap eller förkroppsligande. Att vara kyrka är att vara mission, att vara apologetik, att vara en motkultur, som blir en återspeglning av den treenige Guden. Svaret finns i gemenskapen och formas där. Här finns en tydlig påverkan från postmodernt tänkande.

6.7. Mission på ett nytt sätt.

²¹¹ Gibbs och Bolger, a.a. s. 89-115.

Man kan tro att evangelisation och mission, något av det bärande inom evangelikalismen, har försvunnit. Men missionen betonas mer utifrån en surdegprincip. MSC har en starkare missionsbetoning än Brian McLaren, men den finns där hos båda. Missionen betonas utifrån en gemenskap präglad av Guds rike. Här kan exemplen bland författarna mångfaldigas. Det handlar inte om att människor ska komma till kyrkan, utan om att kyrkan ska komma till dem. Tron ska inkultureras och samtidigt ska församlingen vara öppen för att Gud redan finns där bland människorna. Karen Ward, Dan Kimball, Brian McLaren, Ben Edson har alla med lite olika variation en varsam hållning till mission. De tänker mission på ett nytt sätt. Utifrån en postmodern hållning till mission kan man inte alltför bombastiskt hävda sin ståndpunkt. Det skulle vara maktspråk. Det i sig kommunicerar något om hur mission bäst bedrivs i en postmodern kultur; varsamt lyssnande och inkännande, inkarnatoriskt och respektfullt. De låter det proklamatoriska vika för den nytestamentliga dialogen för att kunna nå in i en postmodern miljö. Behöver dessa två utesluta varandra?

7. AVSLUTNING

Emerging Church är en bred företeelse av olika sätt att vara kyrka i en föränderlig kultur. Den är dels en protest mot sin evangelikala ursprungsmiljö och dels ryms den inom den företeelse som i England samlas under den diskussion som finns inom Mission-Shaped Church-rapporten. Huvudsakligen har den vuxit fram i en evangelikal och karismatisk miljö. Den har reagerat mot olika företeelser inom densamma, och försökt att hitta nya sätt att vara kyrka som bättre svarar mot den postmoderna samtiden. Emerging Church reagerar mot modernismen, och kyrkans bundenhet till densamma. I denna moderna dräkt har rörelsen formats av megakyrkor och kyrkoväxttänkande. Den försöker fungera som en majoritetskyrka i en kultur där den alltmer marginaliseras. Emerging Church reagerar mot att kyrkan tänker i moderna kategorier och därmed har en ofruktbar syn på kyrka, gudstjänst, evangelisation, bibel, apologetik, predikan och spiritualitet. Man går från förmedling till förvandling. Vissa grenar av Emerging Church, som t.ex. Dan Kimball, har försökt ta vara på sitt evangelikala arv, medan andra, som Brian McLaren mer borde benämnas post-evangelikal. Många har brutit upp ifrån evangelikal kristendomsförståelse, megakyrkor, kyrkoväxttänkande till förmån för att mer existentiellt inkännande förhållningssätt.

Det svar som Emerging Church ger på hela denna nöd kan sammanfattas i gemenskap. Att vara kyrka är att vara en gemenskap som rör hela livet. Hela livet får vara ett heligt rum. I

denna gemenskap måste kyrkans rika arv av olika spiritualiteter få komma till tals. Den traditionella evangelisationen fungerar inte längre. Därför måste kyrkan vara varsamt missionerande mitt ibland människorna, eller bjuda in människor in i en inklusiv gemenskap.

Många stråk inom Emerging Church har en postmodernt färgad teologi. Det visar sig i betoningen på kyrkan och gudstjänsten som gemenskap och ett eklektiskt förhållningssätt till olika spiritualiteter. Det visar sig även i en nedtoning av predikan till förmån för liturgiska, mystiska eller skapande element i gudstjänsten. Kyrkorummet formas för att bli en mötesplats. Predikan kan fortfarande ha en stark ställning, men får en mer narrativ framtoning. Likaså sker en mycket tydligare betoning av att texten och tiden får mötas. Det återstår att se hur och om Emerging Churches fortsätter sitt växande. Den inledande frågan från Hasse Alfredsson besvaras med att man vill vara bland människorna och där förkroppsliga kristen tro. Där vill man vara och forma en missionerande gemenskap.

8. ABSTRACT.

The main discussion in this essay concern what the Emerging Church is, its sociological and theological context, their main critique of modernism and the consequences in theology and praxis. EC is not a new church but wants to be a new way of being church. In England much of the discussion concerning EC has found a context within the report Mission-Shaped Church (MSC). EC differs from Emergent Village which is a continuing discussion from a postmodern philosophical view.

EC is born in an evangelical context with the tensions in the postmodern context, the liminal situation with among other items the disussion about a liquid culture and liquid church. Other backgroundfactors are the ChurchGrowth-movement, Willow Creek and the Gospel and Our Culture.

EC criticizes its evangelical background and moves the center from justification to incarnation, from propostionalism, individualism, mission and activism to a theology of incarnational community life.

Four different proponents are considered; Brian McLaren, Dan Kimball, Karen Ward and Ben Edson. Their practises differ. Dan Kimball is more a pragmatic evangelical, Brian McLaren a postevangelical and Karen Ward and Ben Edson are working from a perspectricve of the Means of Grace.

The author says that EC is a child of postmodernism in the different spiritual practices. They also emphasizes the Church as a community. Perhaps is the evangelicals heritage lack of liturgy and mysticism one reason that the EC is so eager to excavate these practices. From this follows eclecticism, and in some cases a shift from evangelicalism.

Even though EC is not a Church it is a new way of being Church. It wants to be incarnational and as such embody community. In this embodiment it wants the Church to come to the people than the people coming to church. In this attitude belonging comes before believing.

LITTERATURFÖRTECKNING

Opublicerade källor:

Sanctus1 Values. Dokument sänt från Ben Edson till mig.

Böcker och artiklar:

Andersson, Christina, Johansson, Gunvor, Landgren, Göran, Svensson, Martin. *Han bygger vidare*.

Göteborgs stift. Projektrapport 2002:1. Mölnlycke 2002.

Badyer-Saye, Scott. *Improvising Church: An Introduction to the Emerging Church Conversation*. I *International Journal for the Christian Church*. Vol. 6 No. 1 s. 12-23.

Barclay, Oliver. *Evangelicalism in Britian 1935-1995*. Guernsey 1997.

Bugbee, Bruce. "Som fisken I vattnet...". Malmö1996.

Bäckström, Anders, Beckman, Ninna Edgardh, Pettersson, Per. *Religiösförändring i norra Europa. En studie av Sverige. "Från statskyrka till fri folkkyrka"*. Slutrapport. Uppsala 2004.

Carson, Don A. *Becoming Conversant With the Emerging Church*. Grand Rapids 2005.

Church Leaders Handbook. Barrington 1997.

Cray, Graham (ed). *Mission-Shaped Church*. Trowbridge 2004.

Drane, John. *The Emerging Church*. I *International Journal for the Christian Church*. Vol. 6. No.1. s. 3-11.

Edson, Ben. An exploration into the missiology of the emerging church in the UK through the narrative of Sanctus1. I *International Journal for the Christian Church*. Vol. 6. No. 1. s. 24-37.

Finke, Roger och Stark, Rodney. *The Churching of America, 1776-1990*. New Jersey 1992.

Gibbs, Eddie. *Church Next. Quantum Changes in how we do Ministry*. Downers Grove 2000.

Gibbs, Eddie och Bolger, Ryan. *Emerging Churches*. Grand Rapids 2005.

de Groot, Kes. *The Church in Liquid Modernity: A sociological and theological exploration of a Liquid Church*. I *International Journal for the Christian Church*. Vol. 6. No. 1. s. 91-103.

Hull, John. *Mission-Shaped Church. A Theological Response*. Aylsam 2006.

Hybels, Bill och Hybels, Lynne. *Kyrkan som rev murarna mot världen*. Malmö1996.

Jackson, Bob. *Hope for the Church*. Trowbridge 2003.

Jackson, Bob. *Roads to Growth*. Trowbridge 2005.

Johansson, Lars. *Emerging Church*. *Tidskriften NOD* nr.2/2006. s. 20-29.

Jue, Jeffrey K. *What's Emerging in the Church? Postmodernity, The Emergent Church, and the Reformation*. I *Themelios* 31.2. January 2006.

Kimball, Dan. *The Emerging Church. Vintage Christianity for New Generations*. Grand Rapids 2003.

Kimball, Dan. *They Like Jesus But not the Church*. Grand Rapids 2007.

McGavran, D. A. *Understanding Church Growth*. Grand Rapids 1990, 3 uppl.

McGrath, Alistair: *The Future of Christianity*. Oxford 2002.

McIntosh, Gary L (ed.). *Evaluating the Church Growth Movement –Five Views*. Grand Rapids 2004.

McKnight, Scot. What is the Emerging Church? *Westminster Theological Seminary* oct. 26-27 2006.

McLaren, Brian. *En generös radikalitet*. Borgå 2006.

McLaren, Brian. *Kristen på ett nytt sätt*. Borgå 2006.

McLaren, Brian. *Mer redo än du anar*. Vellinge, amer.uppl.2002.

Moreau, A. Scott (ed.): *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids 2000.

Moynagh, Michael. *emergingchurch.intro*. Oxford. 2005, 2 uppl.

Nordlander, Agne m.fl. *Budskapet från Lausanne*. Klippan 1977.

Participating Memebership Manual. Willow Creek 1995.

Pinola, Sakari. *Priciples and Praxis in Donald McGavrans Missiolgy*. Åbo 1995.

Rainer, Thom S. *The Book of Church Growth*. Nashville1993.

Roxburgh, Alan. J. *The Missionary Congregation, Leadership and Liminality*. Harrisburg 1997.

Schaeffer, Francis A. *The Church at the end of the Twentieth Century*. London 1970.

Stetzer, Ed. *Planting New Churches in a Postmodern Age*. Nashville 2003.

Wagner, C.Peter. *Chruchquake*. Ventura 1999.

Wagner, C.Peter. *Your Church Can Grow – Seven Vital Signs of a Healthy Church*. Glendale1997.

Ward, Pete: *Liquid Church*. Peabody, Massachusetts 2005, 4 uppl.

Webber, Robert. *Listening to the Beliefs of the Emerging Church*. Grand Rapids 2007.

Webber, Robert. *The Younger Evangelicals*. Grand Rapids 2002.

Wells, David F. *Above All Earthly Pow´rs*. Leicester 2005.

Whitesel, Bob. *Inside the Organic Church. Learning from 12 Emerging Congregations*. Nashville 2006.

Wikipedia ”Emerging church movement”. http://wikipedia.org/wiki/Emerging_church movement.

Wikipedia “Postmodernism”. <http://wikipedia.org/wiki/Postmodernism>

Wikipedia “Emergent Village” http://wikipedia.org/wiki/Emergent_Village

www.emergentvillage.com/about/

www.emergingchurch.info/stories/sanctus1/index.htm

www.sanctus1.co.uk/howeare.php